

LUNDS
UNIVERSITET

Papperslösa barns rätt till utbildning

En undersökning om huruvida olika grundskolor inom Malmö stad uppfyller papperslösa barns rätt till en likvärdig utbildning i praktiken

Nanna Malmborg Rasmussen

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Historiska institutionen

Kurskod: MRSG31

Termin: 03 terminen 2017

Handledare: Malin Arvidsson

Omfång: Antal ord (10000-15000)

Abstract

Denna uppsats undersöker hur väl papperslösa barns rätt till utbildning uppfylls i praktiken med utgångspunkt i Malmö stad och om medborgarskapet har någon inverkan för dess uppfyllande. För att få svar på dessa frågor har fyra olika grundskolor inom Malmö stad samt Anders Rubin, kommunalråd med beredningsansvar för skola och utbildning blivit intervjuade. Undersökningen genomförs således genom semistrukturerade intervjuer tillsammans med en kvalitativ innehållsanalys som metod. Utifrån regeringens och skolverkets kriterier om vad en likvärdig utbildning innebär belyses på vilket sätt skolorna tillgodoser principerna för papperslösa elever. Med hjälp av Martha Nussbaums kapacitetsteori kartläggs och synliggörs de omständigheter som gör att skolorna antingen uppfyller delar av lagen eller brister i att uppfylla delar av lagen. Kapacitetsteorin konstaterar att även fast en lag kan vara fastställd teoretisk så behöver det inte betyda att lagen även är uppfylld i praktiken. I samband med Hanna Arendts teori om statslöshet belyses det på vilket sätt medborgarskapet har en innebörd av uppfyllandet av en likvärdig utbildning. Sammanfattningsvis är en likvärdig utbildning för papperslösa barn uppfylld inom vissa kriterier men inte inom andra. Problemet är till viss del grundat i medborgarskapets betydelse men de huvudsakliga problemen är bland annat grundat i bristande kunskap, kommunikation mellan kommunen och skolorna samt bristande riktlinjer och rutiner. Av den anledningen är uppsatsens slutsats att om dessa brister förbättras så ökar chanserna att uppnå en likvärdig utbildning för papperslösa elever.

Nyckelord: Malmö stad, likvärdig utbildning, papperslösa elever, medborgarskap, Nussbaums kapacitetsteori

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	2
1.2	Begreppet papperslös	3
1.3	Bakgrund	4
1.3.1	Hur är det att leva som papperslös?	4
1.3.2	Vilka principer som gäller för papperslösa barns skolgång	5
1.3.3	Rektorns makt och andra principer inom Malmö stad	6
1.4	Material och avgränsningar	7
1.4.1	Avgränsning	7
1.4.2	Primär – och sekundärmaterial.....	7
1.4.3	Källkritik	10
1.4.4	Forskningsetiska bedömningar.....	11
2.	Litteraturöversikt och tidigare forskning.....	12
2.1	Min undersökning i förhållande till rådande forskningsläge	15
3.	Teori och metod	16
3.1	Teori.....	16
3.2	Hanna Arendt.....	16
3.3	Martha Nussbaum.....	18
3.4	Vad är innebär en likvärdig utbildning?	20
3.5	Metod.....	21
4.	Analys.....	24
4.1	Vilka riktlinjer följer Malmö stad för att verkställa papperslösa elevers rätt till likvärdig utbildning?	24
4.2	I vilken grad uppfyller skolorna en likvärdig utbildning i för papperslösa elever i praktiken?	29
4.3	Vilka utmaningar ställs Malmö stad och skolorna inför med papperslösa barns rätt till utbildning och vilken påverkan har det?	36
4.4	Diskussion	39
	Sammanfattning	42
	Referenser.....	44
	Bilagor.....	48

1 Inledning

Året 2013 lagstodgade Sverige att även papperslösa personer skulle inkluderas av rätten till en likvärdig utbildning. Följaktligen innebär det att papperslösa elever skall ha rätt till förskoleklass, grundskola och gymnasieskola samt alla nivåer av särskola.¹ Dessutom skall utbildningen sträva efter att tillgodose de behov som eleven behöver med syfte att utveckla elevens fulla möjligheter. Därutöver är det kommunernas ansvar att se till att lagen fullföljs.²

I kontrast till detta, var det tidigare inte obligatoriskt för skolorna i Sverige att erbjuda papperslösa barn utbildning vilket kan förklaras med deras illegala uppehåll i landet. I en sådan utsatthet förklarar en filosof vid namn Hanna Arendt i sin bok *The Origins of Totalitarianism* att man inte bara är statslös utan även rättslös.³ Arendt förklarar att det enda som skall krävas för att göra anspråk på mänskliga rättigheter skall vara ens mänsklighet.⁴ Arendt poängterar å andra sidan, att det inte stämmer i praktiken eftersom medborgarskapet har en betydande faktor för stater. Detta kan således bland annat förklaras med att det först blev tillåtet för papperslösa personer att delta i skolan år 2013.⁵ Reformen som skedde har enligt Amanda Niensens avhandling *Challenging rightlessness* skapats med anledning av den spänning som fanns mellan medborgarskap och mänsklighet som har utmanat till en positiv utveckling inom välfärden.⁶

Filosofen Martha Nussbaum poängterar med hjälp av sin kapacitetsteori ett problem vid lagstodgande av nya lagar som har specifikt fokus på uppfyllandet av människors rättigheter. Det vill säga lagar så som rätten till av utbildning, rösträtt, fritid, kroppslig integritet osv. Nussbaum understryker att man inte kan tro att en lag är uppfylld i praktiken bara för att den är fastställd teoretiskt. Nussbaum motiverar att man måste se till varje individs omgivning för att kunna besluta om lagen är uppfylld eftersom det kan finnas inre eller yttre omständigheter

¹ Regeringens proposition, *Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd*, 2012, Stockholm, S.1

² Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm, S.24 - 25

³ Arendt, Hannah, *Origins of Totalitarianism* 1951, The world Publishing Company, Ohio, USA S.298 – 299

⁴ IBID, S.295

⁵ IBID, S.272 och Regeringens proposition, 2012, S.1

⁶ Nielsen, Amanda, 2016 Nielsen, Amanda, *challenging rightlessness*, 2016, No, 239/, Linnéuniversitet Press, S.5

som förhindrar individen från att fullgöra sin rättighet.⁷ Med detta sagt, ställs frågan om papperslösa barns rätt till en likvärdig utbildning uppfylls i praktiken i Sverige och om medborgarskapet har någon inverkan på rätten till utbildning för papperslösa barn?

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är sålunda att undersöka om papperslösa barns rätt till utbildning uppfylls i Sverige. För att göra uppsatsen genomförbar avgränsas arbetet till Malmö stad för att därigenom med hjälp av Nussbaums kapacitetsteori kartlägga vilka förutsättningar de olika skolorna inom staden har att ge papperslösa elever en likvärdig utbildning. Uppsatsen är en kvalitativ studie som utförs med hjälp av semistrukturerade intervjuer som metod tillsammans med en innehållsanalys. Olika rektorer från olika grundskolor inom Malmö stad tillsammans med Anders Rubin som är med i Malmö stads kommunalråd med beredningsansvar för skola och utbildning har blivit intervjuade.⁸ Huruvida skolorna uppfyller en likvärdig utbildning analyseras utifrån regeringens och skolverkets principer om vad en likvärdig utbildning innebär. Därefter undersöks det med bidrag av Hanna Arendts teori, om medborgarskapet har någon betydelse för att fullfölja en likvärdig utbildning. Sammanfattningsvis används de olika principerna och teorierna för att belysa hur väl de olika skolorna inom Malmö stad uppfyller en likvärdig utbildning för papperslösa elever i praktiken.

För att fullgöra syftet med uppsatsen besvaras följande frågeställningar:

- På vilket sätt har principen om medborgarskapet en betydelse för papperslösa elevers rätt till en likvärdig utbildning?

Det skall poängteras att den första frågeställningen skall ses som en övergripande fråga som diskuteras kontinuerligt och som är återkommande igenom hela analysavsnittet.

- Vilka riktlinjer följer Malmö stad för att verkställa papperslösa elevers rätt till en likvärdig utbildning?

⁷ Nussbaum, Martha C, *Creating capabilities: the human development approach*, 2013, Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Mass, New ed, S. 20 – 21 och S.32

⁸ Malmö stad, *kommunalråd*

- I vilken grad uppfyller de olika skolorna inom Malmö stad en likvärdig utbildning för papperslösa elever i praktiken?
- Vilka utmaningar ställs Malmö stad och skolorna inför med papperslösa barns rätt till utbildning och vilken påverkan har det?

1.2 Begreppet papperslös

I följande avsnitt skall det förklaras vilket begrepp som kommer att användas för att benämna en person som vistas i ett land utan tillstånd. I skollagen betecknas det följande: *Den som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning.*⁹ Det finns även ytterligare sätt att beteckna en sådan person med exempelvis *odokumenterad, gömd, illegal person och irreguljär migrant*. I uppsatsen väljs begreppet *papperslös*.¹⁰

Begreppet papperslös innebär att en person vistas illegalt i Sverige. En papperslös person kan vara någon som har fått avslag på sitt uppehållstillstånd eller att uppehållstillståndet har upphört. Därutöver kan det vara en person som aldrig gett sig till känna för myndigheterna. Det skall dessutom poängteras att en papperslös person både kan vara någon som har identitetshandlingar eller som saknar skriftliga uppgifter om sig själv.¹¹

De ovan nämnda termerna används och utbytes med varandra trots att de har olika politiska och historiska kontexter. Av den anledningen betonar Amanda Nielsen i sin avhandling *challenging rightlessness* att det är viktigt att vara medveten om detta när man väl använder olika begrepp. Utbytet kan däremot klargöras med deras likheter som är kopplat till förklaringen om personer som befinner sig utan tillstånd i ett land.¹²

Fortsättningsvis har begreppet *illegala personer* blivit signalerat för att ha en diskriminerande och nedvärderande ton. Begreppet *irreguljär migrant* är ett tämligen nytt ordval inom den

⁹ Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm, S.9

¹⁰ Nielsen, Amanda, *challenging rightlessness*, 2016, No, 239/, Linnéuniversitet Press, S.11

¹¹ Skolverket, 2015, S.9 – 10

¹² Nielsen, Amanda, 2016, S.11

svenska politiken.¹³ Begreppet *odokumenterade personer* anses vara vilseledande eftersom det många gånger innefattar personer som faktiskt har olika former av dokument.¹⁴

I motsättning till detta har begreppet papperslös en mer neutral ton samtidigt som Nielsen framhäver att begreppet är väl använt inom både nationell och kommunal kontext.¹⁵ Utöver detta anses benämningen som används i skollagen som en omständlig beteckning utifrån en läsares synpunkt.¹⁶ Ytterligare kan det konstateras att det kan finnas många likheter mellan begreppet odokumenterad och papperslös eftersom båda begreppen kan innefatta personer med identitetshandling och saknad skriftlig handling och skulle därmed kunna ses som synonyma till varandra. Detta skulle sålunda kunna riskera i en förvirring för läsaren inom vilken grupp av människor begreppet papperslös faktiskt tar sig an. Trots detta, har faktumet tydliggjorts ovan samtidigt som det som en bättre lösning att ha ett begrepp istället för två som kan riskera att förvirra läsaren ytterligare. Av den orsaken är det bättre att uttryckligt tydliggöra för läsaren genom noga utvalda ordval när det specifikt handlar om person utan identitetshandling. Med ovanstående förklaringar ses användningen av begreppet papperslös som det bästa alternativet av valt begrepp.¹⁷

1.3 Bakgrund

1.3.1 Hur är det att leva som papperslös?

Det finns många papperslösa personer som lever under stor press och psykiska påfrestningar med svåra förhållanden vilket resulterar i en utsatthet. Det kan förklaras med att många papperslösa familjer lever isolerade eftersom de uppehåller sig utan tillstånd i landet. Av den orsaken är det många personer som gör allt i sin makt för att gömma sig ifrån polisen. Följaktligen lever papperslösa människor med en ovisshet eftersom de aldrig vet om polisen möjligtvis kan finna dem för att sedan deportera dem ut ur landet.¹⁸ Utöver det är det ett stort antal papperslösa familjer som lever i stor fattigdom med ekonomiska begränsningar. Detta eftersom deras inkomster ofta är inskränkta samtidigt som tänkbart arbete måste genomföras svart. Vidare är det många kommuner som erbjuder nödhjälpsbidrag till papperslösa individer

¹³ Nielsen, Amanda, *challenging rightlessness*, 2016, No, 239/, Linnéuniversitet Press S.12

¹⁴IBID, S.11

¹⁵ IBID, S.11 – 12

¹⁶ Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm, S.9

¹⁷ Nielsen, Amanda, 2016, S.11 – 12 och Skolverket, 2015, S.9 – 10

¹⁸ Skolverket, 2015, S.12

men det är tyvärr ett fåtal som vågar söka hjälp hos socialnämnden i och med att man befarar att det kan ha konsekvenser av en möjlig utvisning.¹⁹ Det är flertal personer utan tillstånd som inte ser någon annan utväg än att leva som papperslös i Sverige för att ett återvändande till sitt hemland skulle vara för stor risk för individens liv.²⁰

1.3.2 Vilka principer som gäller för papperslösa barns skolgång

För att få rätten till utbildning måste den ha påbörjats innan man har fyllt 18 år.²¹ Följande har papperslösa personer inte rätt till fritidshem eller förskola.²² Det finns ingen skolplikt för denna grupp av elever och de kan därför välja om de vill utnyttja rättigheten eller inte.²³ Med detta sagt har skolorna inget ansvar att uppsöka papperslösa elever.²⁴ Sveriges regering menar att man genom denna reform uppfyller barnkonventionens krav.²⁵ Regeringen och skolverket framhäver även betydelsen för ett barn gå i skolan då ett barn får möjligheten att utvecklas psykiskt, fysiskt och socialt.²⁶ Man understryker också att en papperslös person skall ha förutsättningen att få en likvärdig utbildning precis som andra elever.²⁷ För att en papperslös elev skall kunna göra en övergång till gymnasiet från grundskola måste elevens riktiga namn stå på betyget.²⁸ Vidare är det varje kommuns ansvar att se till att lagen uppfylls.²⁹

Regeringen bestämde sig för att underrättelseskyldigheten för skolor skulle upphöra i samband med ändringen av lagen 2013. Sålunda innebär det att personal från skolorna inte längre har skyldighet att anmäla till polisen om de får kännedom om ett papperslöst barn. Regeringen menar att det var en god idé att detta ansvar borttogs så att det kunde bli praktiskt möjligt för eleverna att gå i skolan och samtidigt ha en trygg miljö.³⁰

Däremot har personal inom en skola en skyldighet att anmäla ett barns uppgifter till socialnämnden om man har misstankar om att ett barn far illa. Socialnämnden måste i sin tur på begäran av polisen lämna ut uppgifter om papperslösa personer. Mot bakgrund av detta

¹⁹ Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm, S.17 – 18

²⁰ Lundberg, Anna, *En akademisk kvart – Anna Lundberg: Papperslösa ungdomar*, 2012, Malmö

²¹ Skolverket, 2015, Stockholm, S.24

²² Regeringen proposition, *Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd*, 2012, Stockholm, S.13

²³ Skolverket, 2015, S.24

²⁴ IBID, S. 25 – 26

²⁵ Regerings proposition, 2012, S.13

²⁶ Regerings proposition, 2012, S.12 och Skolverket, 2015, S.8

²⁷ Skolverket, 2015, S.24 – 25

²⁸ IBID, S.46

²⁹ IBID, S.66

³⁰ Regeringen proposition, 2012, S.27 - 29

finns det därför en liten risk för att papperslösa barns uppgifter genom skolan hamnar hos polisen.³¹ Dessutom får polisen lov att hämta barn i skolan som skall utvisas. Polisen får endast lov att göra ett sådant ingripande om de vet vem personen är samtidigt som polisen måste utgå ifrån principen om barnet i främsta rummet.³²

Genom skolan får papperslösa barn en möjlighet till att skapa ett normalt liv ifrån den isolering och ovisshet som de levt i. Skolan kan ge ett barn en känsla av gemenskap och förutsägbarhet jämfört med den oklarhet som de har levt med tidigare.³³ Av det skälet kan skolan vara ett hopp för många papperslösa barn. Exempelvis får barnet en chans att integrera sig i samhället och samtidigt var social med andra människor. Utbildningen förbereder också barnet inför vuxenlivet. Utifrån detta ger utbildning psykiska, fysiska och sociala färdigheter.³⁴

1.3.3 Rektorns makt och andra principer inom Malmö stad

En rektor på en skola har mycket makt och därmed även mycket ansvar. Det är rektorn på en skola som leder enhetens pedagogiska arbete och som ansvarar för fördelning av skolans resurser utifrån elevernas behov.³⁵ Det är också rektorn som står till svars för att en *”att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.”* enligt skollagen kapitel 3.12³⁶ Dessutom har en rektor även ansvar för att en elev får sitt betyg.³⁷ Rektorn beslutar även om ordningsregler samtidigt som rektor ansvarar för tryggheten på skolan.³⁸ I Malmö stad är det rektor som beslutar om ett barn skall få rätt till studiehandledning på sitt modersmål.³⁹ En elev kan få rätt till modersmålsundervisning inom Malmö stad om ens ena vårdnadshavare pratar språket, om man har goda kunskaper, om det pratas dagligen hemma, om minst fem andra elever inom kommunen önskar språket och det skall finnas en lämplig lärare. Dessa principer inkluderas även papperslösa elever av.⁴⁰

³¹Regeringen proposition, *Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd*, 2012, Stockholm.29

³²IBID, S, S.33

³³ Skolverket *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärd utbildning*, 2015, Stockholm, S.19-20

³⁴ IBID, S.15 – 17

³⁵ Skollagen, kapitel 2, stycke 9 – 10

³⁶ Skollagen, kapitel 3, stycke 12

³⁷ Skollagen, kapitel 3, stycke 14

³⁸ Skollagen, kapitel 5, stycke 5

³⁹ Malmö stad, Särskilt stöd, *Studiehandledning på modersmål*

⁴⁰ Malmö stad, Grundskola och förskoleklass, *Modersmål*

1.4 Material och avgränsningar

1.4.1. Avgränsning

Uppsatsen avgränsas till Malmö stad som uppsatsens forskningsfält. Anledningen till varför uppsatsen avgränsas till Malmö stad är för att kommunen inte har utarbetat någon specifik handlingsplan eller riktlinjer gällande papperslösa barns skolgång.⁴¹ Av den orsaken ses det som en god idé att endast fokusera på en stad. Detta eftersom det kan vara en svårighet att få tag på likvärdig information från flera kommuner. Dessutom finns det inte tillräckligt med utrymme för mer information i studien. Malmö stad väljs som forskningsfält dels för att det är den tredje största staden i Sverige men även för att staden gränsar till Köpenhamn vilket gör att det ankommer många asylsökande. Följaktligen tar Malmö emot fler papperslösa personer än andra städer. Samtidigt som detta motiveras Malmö vara ett bra forskningsfält eftersom kommunen 2010 beslutade att ge papperslösa elever rätt till utbildning.⁴² Därefter vid 2012 bestämde staden att papperslösa barn även skulle få rätt till en likvärdig utbildning.⁴³ Följaktligen var Malmö i framkant jämfört med nationella reformen som genomfördes 2013.⁴⁴ Med ovanstående orsaker ses Malmö stad som en god utgångspunkt för uppsatsens avgränsning. Denna information hämtades ifrån Anna Lundbergs och Micheal Stranges artikel *Education as hospitality* som inspirerade mig till att välja Malmö stad som forskningsfält.

1.4.2 Primär – och sekundärmaterial

Primärmaterialiet i denna uppsats består utav fem semistrukturerade intervjuer existerande av olika rektorer från olika grundskolor inom Malmö stad tillsammans med Anders Rubin som är en del av Malmö stads kommunalråd som har beredningsansvar för skola och utbildning.⁴⁵ Anledningen till varför materialet avgränsades till fem stycken intervjuer var för att man måste ta hänsyn till den tid som intervjuer tar att bearbeta. Monica Dalen poängterar bland annat i sin bok *intervju som metod* att man måste hitta en god balans mellan antalet

⁴¹ Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö, Bilaga 2 – 3

⁴² Lundberg, Anna och Strange Michael, *Education as Hospitality*, 2014, Peace Review: A Journal of Social Justice, S.5 – 6

⁴³ IBID, S.3 – 4

⁴⁴ Regeringens proposition, *Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd*, 2012, Stockholm, S.1

⁴⁵ Dalen Monica, *Intervju som metod*, andra upplagen, 2015, Gleerups Utbildning AB, Oslo, S.34 och Malmö stad, *kommunalråd* och vänligen se bifogade bilagor för mer information.

informanter och underlag av material för att kunna besvara sina frågeställningar. Sålunda sågs fem stycken intervjuer som ett utmärkt val med utgångspunkt ifrån denna aspekt.⁴⁶

Orsaken till avgränsningen till urvalet av rektorer som informanter är för att de har en yrkesroll som innebär den högsta positionen inom en skolans enhet vilket gör att de har flera olika ansvarsområden. Med andra ord har rektorer en god helhetssyn utifrån skolans egna perspektiv.⁴⁷ Följaktligen skall intervjuerna med rektorerna ses som en mer djupgående intervju för hur varje enskild skola hanterar situationen med papperslösa elever. Till skillnad från detta skall intervjun med Anders Rubin ses som en övergripande intervju för Malmö stads hantering av papperslösa elevers skolgång. Utifrån detta är syftet att intervjuerna skall komplettera varandra för att ge en övergripande insyn för vilka möjligheter Malmö stad har att ge papperslösa barn rätt till en likvärdig utbildning. Utöver detta avgränsas studien till att endast fokuserar på grundskolor eftersom det inte finns ett utrymme att även inkludera exempelvis gymnasieskolor.⁴⁸ Dessutom anses grundskolan vara det mest grundläggande och således den viktigaste aspekten av utbildning för en individs utveckling.⁴⁹

Inom intervjun samtalar jag med rektorerna gällande hur de praktiskt sätt arbetar med papperslösa för att bevara deras trygghet, vilka förutsättningar skolan har att ge papperslösa barn en likvärdig utbildning och om reformens inverkan på skolan.⁵⁰ Det vill säga att intervjun är strukturerad för att uppnå uppsatsen syfte.⁵¹ Jag har under arbetets gång tillfrågat totalt 19 stycken olika rektorer gällande intervju per mail runt om i Malmö stads grundskolor. Under händelseförloppet har det varit en utmaning att få tag på rektorer som hade tid och möjlighet att ställa upp till intervju. Med detta sagt har de som tackat ja till intervjun blivit en del av uppsatsen material.⁵² I övrigt ligger alla grundskolorna inom olika delar av Malmö och vissa av skolorna är större än de andra. De olika skolorna har fått namnen Skola A, Skola B, Skola C och Skola D. Intervjuerna är bifogade som kodscheman i bilagor.⁵³ Ytterligare är intervjufrågorna bifogade som bilagor.⁵⁴

⁴⁶ Dalen Monica, *Intervju som metod*, andra upplagen, 2015, Gleerups Utbildning AB, Oslo., S.58

⁴⁷ Skollagen, kapitel 2, stycke 9 – 10, kapitel 3, stycke 12 – 14, Skollagen, kapitel 5, stycke 5 och Malmö stad, Särskilt stöd, *Studiehandledning på modersmål*

⁴⁸ Dalen Monica, 2015, S.31, 35 och S.58

⁴⁹ Unesco, *Teaching and learning: achieving quality for all*, EFA Global Monitoring Report, 2013 – 2014
Published in 2014 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization S.142

⁵⁰ Se bifogade bilagor.

⁵¹ Dalen Monica, 2015, S.35

⁵² IBID, S. 27 och 58

⁵³ Se bilaga 3 - 7

⁵⁴ Se bilaga 1 – 2

Följande material som kommer att presenteras kan både ses som ett primär - eller sekundärmaterial. Primärmaterial är något som ingen tidigare har tolkat för dig. Till skillnad från detta är en lärobok något som någon har tolkat åt en. I kontrast till detta är följande material något som ingen annan förr har tolkat åt mig. Således skulle materialet kunna ha en funktion som ett primärmaterial men i detta fall är det intervjuerna som det huvudsakliga materialet i uppsatsen medan den andra delen av materialet skall vara en kompletterande del.⁵⁵

Till att börja med handlar regeringens proposition *Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd* om en reform som skall tillåta att papperslösa barn får rätt till utbildning.⁵⁶ I propositionen understryker man vilka förändringar som kommer att ske och vilka lagar som kommer fortsätta gälla. Man framhäver även att papperslösa barn skall ha rätt till en likvärdig utbildning och därefter förklarar man vilka principer det innebär. Dessutom påpekar man vikten för ett barn att gå i skolan.⁵⁷

Skolverkets rapport *Elever som är papperslösa – rätt till likvärdig utbildning* påminner om regeringens proposition eftersom det är ett stödmaterial för huvudmän och till skolor för hur man hantera papperslösa elever. Således kan rapporten ses som en sammanfattande vägledning av reformen.⁵⁸ Sålunda framhåller rapporten, vilka grunder en papperslös elev skall ha rätt till och betydelsen av att gå i skolan.⁵⁹ Texten ger också tips på hur en skola kan hantera praktiska situationer så som klasslistor, bibliotekskort, kontakt med vårdnadshavare osv, för att skapa en trygghet för eleven. Utöver detta förklarar rapporten även hur det är att leva som papperslös.⁶⁰

Den tredje källan består av Skolinspektionens rapport *Utbildning för asylsökande barn och barn som vistas utan tillstånd* som handlar om riktad tillsyn i 30 olika kommuner. Rapporten behandlar de svårigheter som finns för att uppnå en likvärdig utbildning för dessa elevgrupper. Följaktligen resonerar Skolinspektionen kring vad som är skälen till att de olika problem uppstår och varför det är utmaning att behandla dem.⁶¹ Ytterligare

⁵⁵ Lunds universitet, Avdelning för mänskliga rättigheter, *Att skriva uppsats i mänskliga rättigheter*, 2017, S.3 -4

⁵⁶ Regeringen proposition, *Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd*, 2012, Stockholm, S.

⁵⁷ IBID, S.10 och S.42 – 46

⁵⁸ Skolverket *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärd utbildning*, 2015, Stockholm, S.5

⁵⁹ IBID, S.24 – 26

⁶⁰ IBID, S.12 – 14

⁶¹ Skolinspektionen, *Utbildning för asylsökande barn och barn som vistas i landet utan tillstånd*, 2015, S.3 – 6

material är artiklar gällande vilka riktlinjer och rutiner som Malmö stad följer för papperslösa elever.⁶²

1.4.3 Källkritik

Monica Dalen uttalar sig i boken *Intervju som metod* om centrala aspekter gällande validiteten av kvalitén på en intervju. Dalen poängterar att det är informantens ord och berättelser som blir underlag för ens undersökning och av den anledningen är det viktigt att intervjun blir så fyllig som möjligt.⁶³ Av den orsaken skall det tas i beaktanden att jag inte träffade mina informanter ansikte mot ansikte utan istället genomfördes intervjuerna via telefon. Detta gjordes dels för att göra intervjun mer lockande för att på samma sätt underlätta för de tillfrågade informanterna eftersom det är lättare att genomföra en intervju via telefon jämfört med att boka ett möte. Tack vare detta fick uppsatsen tillräckligt med underlag för att besvara problemformuleringen vilket annars hade kunnat vara en svårighet. Trots detta behöver det inte ha någon betydande inverkan på resultatet eftersom nästan alla samtal lyckades bli inspelade förutom en vilket var samtalet med Skola A. Således blev transkriberingen inte lika välskriven som de andra intervjuerna. Det skall dock poängteras att intervjun transkriberades så fort som möjligt vilket är en positiv faktor för materialet.⁶⁴

Utöver det kan materialet inte vara representativt för Malmö stad eftersom det är en kvalitativ studie vilket betyder att den har i utgångspunkt i att det finns olika sanningar. Trots detta kan materialet ändå säga något om det specifika fallet gällande de slutsatser som dras i uppsatsen i relation till de teorier och tidigare forskning som tillämpas i uppsatsen.⁶⁵ Därutöver anses de olika rapporterna från regeringen, skolverket, skolinspektionen och artiklarna gällande riktlinjer och rutiner vara trovärdiga källor. Detta kan dels motiveras med att de kan användas som primärkällor men även för att rapporterna grundade på nationella lagar och reformer vilket i sig i högsta grad bygger på en stor trovärdighet.

⁶² Skolverket, *Skolplikt och rätt till utbildning*, februari 2012, S.2, Malmö stad, *Grundskolenämndens riktlinjer för arbetet med nyanlända elever i Malmö stads grundskolor*, Skolverket, *Frånvaro och ledighet*, april 2013, S.2 och *Hantering av elever med skyddade uppgifter och papperslösa elever i Malmö stads elevsystem*, 2016

⁶³ Dalen Monica, *Intervju som metod*, andra upplagen, 2015, Gleerups Utbildning AB, Oslo, S.120 och Bilaga 1 och 4

⁶⁴ Dalen Monica, 2015, S.117 – 118 och S.31

⁶⁵ IBID, S.113

1.4.4 Forskningsetiska bedömningar

Som tidigare nämnt lever många papperslösa familjer och barn under stor utsatthet på grund av deras illegala uppehåll i landet. Av det skälet skulle det kunna sätta papperslösa elevers levnadsförhållande på risk ifall skolornas riktiga namn nämndes i uppsatsen.⁶⁶ Detta eftersom denna uppsats är en offentlig handling vilket innebär att vem som helst kan läsa uppsatsen. Det vill säga att om en sådan handling genomfördes, så skulle det kunna finnas en risk för att polisen får kännedom om att det befinner sig papperslösa elever på någon utav de skolorna som är med i denna uppsats. Detta skulle i sin tur kunna leda till en risk för möjlig utvisning för de papperslösa eleverna. Med andra ord skulle man sätta ett papperslöst barn liv i fara genom en sådan åtgärd.⁶⁷ Av den anledningen har skolorna istället fått fiktiva namn för att säkerställa en trygghet.

Det skall dessutom framhävas att intervjuerna strukturerades med idén om hur förutsättningarna skulle se ut om en skola tog emot ett papperslöst barn just nu. På det sättet undvek rektorena på de olika skolorna att avslöja om det befann sig papperslösa barn på skolan ifall rektorn inte kände för att uttala sig om det. Genom detta arbetssätt tillsammans med de fiktiva namnen skapades både en säkerhet för de rektorer som blev intervjuade och en säkerhet om det befann sig några papperslösa elever på de olika skolorna som blev intervjuade.⁶⁸

⁶⁶ Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm, S.12

⁶⁷ Libiris, Nationella bibliotekssystem, *uppsök – examensarbete och uppsatser i fulltext*.

⁶⁸ Se bilaga 1 och 3 - 7

2. Litteraturoversikt och tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras den tidigare forskningen inom fältet. Forskningen fokuserar både på de förändringar som har skett för papperslösa barn, alltså att de har fått en rätt till utbildning. Dessutom fokuserar rapporterna på papperslösa barns rätt till utbildning samtidigt som de varvar en diskussion om betydelsen av medborgarskapet i förhållande till uppfyllandet av rättigheten. Exempelvis diskuterar vissa utav rapporterna hur papperslösa elever genom internationella lagar kan hävda deras rätt till skolgång samtidigt som de diskuterar hur rätten till utbildning för papperslösa elever kan vara fastställd teoretiskt men att det krävs mer för att den skall bli uppfylld praktiskt då det kan finnas andra omständigheter runt om som kan försvåra det. För att tydliggöra kan vi genom ovan nämnt se att den tidigare forskningen är relevant för min undersökning såtillvida att de tar sig an de aspekter som jag undersöker i denna uppsats som papperslösa barns rätt till utbildning och medborgarskapets roll.

Amanda Niensens avhandling *Challenging rightlessness - On Irregular Migrants and the Contestation of Welfare State Demarcation in Sweden* debatterar om papperslösa personers rättigheter. Nielsen tar sig an att analysera och diskuterar olika parlamentariska debatter och förordningar under tidsperioden 1994 - 2014 gällande personer som uppehåller sig illegalt i landet. Genom medborgarskapet och diskursanalys som analytiska verktyg som metod kommer Nielsen fram till hur *irreguljära migranter* (papperslösa) har påverkat till en positiv förändring av en öppning av välfärden.⁶⁹ Denna förändring ledde till att papperslösa personer bland annat fick rätt till utbildning och vård. Med andra ord har konceptet med mänsklighet utmanat till en positiv reform. Genom detta argumenterar Nielsen för att denna förändring var betydande i och med att dessa rättigheter är något som borde vara tillgängligt för alla oberoende status.⁷⁰

Till att börja med är Anna Lundbergs och Strange Micheals artikel *Eduaction as hospitality* väldigt centralt då artikeln utspelar sig i Malmö. Man inleder artikeln med att diskutera betydelsen av skolan för ett papperslöst barn. Författarna understryker att ett misslyckande av

⁶⁹ Nielsen, Amanda, *challenging rightlessness*, 2016, No, 239/, Linnéuniversitet Press, S.60 och S.5

⁷⁰ IBID, S.5

att inte kunna erbjuda utbildning är lika med statlig kollaps.⁷¹ Fortsättningsvis framhäver man hur viktigt det är med gästfrihet, som exempelvis erbjudande av utbildning då det skapar en ömsesidig respekt mellan givaren och den som får. Samtidigt som detta poängterar skribenterna att det är ett sätt att göra sina invånare till fria människor.⁷² Utöver detta förklarar man hur Malmö var i framkant gällande papperslösa barns rätt till utbildning jämfört med det nationella beslutet.⁷³

Genom Lundbergs och Nielsens forskning kan vi konstatera att det har skett en förändring gällande att papperslösa elever har fått rätten till utbildning vilket är positivt. Men frågan huruvida lagen om en likvärdig utbildning är uppfylld i praktiken på *individnivå*, idag några år senare efter den nationella reformen återstår.⁷⁴ Av den anledningen bidrar min uppsats med att undersöka denna aspekt utifrån att fokusera på hur väl olika grundskolor inom Malmö stad i praktiken tillgodoser papperslösa barns rätt till en likvärdig utbildning genom intervjuer som metod bestående av rektorer. Detta är ett växande fält där det inte har gjorts så mycket forskning. Med andra ord kan man säga att denna forskning är en explorativ studie.

Makhtar, M, Asari, K.N. och Mohd Yusob, M.L, har skrivit *Right to Education for Irregular Migrant Children in Malaysia; A Comparative Analysis*. I artikeln framhäver man hur papperslösa barn inte har rätt till utbildning. Utifrån detta analyserar författarna genom internationella lagar, traktater och konventioner hur papperslösa barn egentligen skall ha rätt till skola. Därefter jämför man situationen med Storbritanniens ståndpunkter där det är tillåtet för papperslösa elever att gå i skolan.⁷⁵

Francesca Meloni, Cécile Rousseau, Alexandra Ricard-Guay and Jill Hanley har skrivit artikeln *Invisible students: Institutional invisibility and access to education for undocumented children*. I artikeln skriver man om den problematik som finns gällande att papperslösa är institutionellt ”invisible” (osynliga) i Kanada. Således får papperslösa elever inte rätt till utbildning.⁷⁶ Författarna beskriver hur man genom intervjuer med papperslösa människor och

⁷¹ Lundberg, Anna och Strange Michael, *Education as Hospitality*, 2014, Peace Review: A Journal of Social Justice, S.1

⁷² IBID, S.2 – 3

⁷³ IBID, S.3 och 6

⁷⁴ Lundberg, Anna och Strange Michael, 2014, S.3 och 6 och Nielsen, Amanda, 2016, S.5

⁷⁵ M, Makhtar, K.N Asari., och M.L, Mohd Yusob, *Right to Education for Irregular Migrant Children in Malaysia; A Comparative Analysis*, 2015, Pertanika Journals, Social Science and Humanities, S.85

⁷⁶ Meloni Francesca, Rousseau Cécile, Ricard-Guay Alexandra and Hanley Jill, *Invisible students: Institutional invisibility and access to education for undocumented children*, 2017, International Journal of Migration, Health and Social Care, Vol. 13, Issue: 1, S.15 – 16

i samarbete med olika organisationer underströk de problem som fanns för att på så vis påverka mot en förändring.⁷⁷ Till slut lyckas deras påverkansarbete skapa en positiv inverkan vilket skapade några enstaka reformer i lagen vilket indirekt gav papperslösa barn rätt till utbildning. Trots detta framhäver man att det fortfarande finns mycket arbete kvar eftersom självaste ordet papperslösa inte står uttryckligt i lagen.⁷⁸

Wouter Vandenhole , Estelle Carton de Wiart, Helene Marie-Lou De Clerck, Paul Mahieu , Julie Ryngaert, Christiane Timmerman och Marie Verhoeven har tillsammans skrivit rapporten *Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?* Artikeln har sin utgångspunkt om papperslösa barns rätt till utbildning i Belgien.⁷⁹ Man inleder med att rätten till utbildning skall vara en fundamental rättighet men att medborgarskapet kan vara ett hinder för att kunna ta del av den. Skribenterna poängterar att det inte bara är lagreformen gällande papperslösa barns rätt till utbildning som har en central roll utan även sociala, ekonomiska och institutionella förutsättningar har en betydande effekt för att se till att rättigheten uppfylls i praktiken.⁸⁰ Genom 33 djupgående intervjuer bestående av lärare, rektorer, pedagoger och papperslösa familjer undersöker författarna hur väl rätten till utbildning för papperslösa barn uppfylls i praktiken.⁸¹ Sålunda förklarar man om de svårigheter som finns med att fullfölja en likvärdig utbildning eftersom lagen teoretiskt sätt skiljer sig ifrån praktiken. Resultatet är bland annat grundat i den osäkerhet som papperslösa personer lever med på grund av att de vistas i landet utan tillstånd vilket skapar en socioekonomisk instabilitet. Detta påverkar i sin tur lärandet i skolan på ett negativt sätt.⁸² Problematiken är också grundat i bristande riktlinjer på nationell nivå vilket gör att varje enskild skola måste skapa egna riktlinjer vilket orsakar en obalans bland skolorna gällande hur man hanterar papperslösa eleverna.⁸³ Författarna drar slutsatsen att dilemmat i sin helhet är ett resultat av spänningen mellan rätten till utbildning och migration – integrationspolitiken.⁸⁴ Som tidigare nämnt har denna typ av forskning har aldrig tidigare blivit utförd i Sverige som den exempelvis har i Belgien. Av den anledningen är mitt bidrag

⁷⁷ Meloni Francesca, Rousseau Cécile, Ricard-Guay Alexandra and Hanley Jill, *Invisible students: Institutional invisibility and access to education for undocumented children*, 2017, International Journal of Migration, Health and Social Care, Vol. 13, Issue, S.17 – 20

⁷⁸ IBID, S.21 – 22

⁷⁹ Clerck De Helene Marie-Lou, Mahieu Paul, Ryngaert Julie, Timmerman Christiane Vandenhole Wouter, Verhoeven Marie och Wiart de Carton Estelle, *Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?* 2011, International Journals of Children's Rights 19, Martinus, Nijhoff, Publishers, S.613 Martinus Nijhoff Publishers, S.614, 616 – 618 och 621

⁸¹ IBID, S.624

⁸² IBID, S.628 och 631

⁸³ IBID, S.632 - 633

⁸⁴ IBID, S.637 – 638

till forskningsfältet i Sverige att göra samma typ av undersökning som ovan men inte i lika omfattande utsträckning

2.1 Min undersökning i förhållande till rådande forskningsläge

Vi konstatera att det inte finns någon forskningsrapport som endast fokuserar på hur väl en likvärdig utbildning uppfylls i praktiken för papperslösa elever på individnivå i Sverige tack vare den presenterade tidigare forskningen i föregående avsnitt. Såttillvida betyder det att det inte finns någon liknande rapport som *Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?* som tar sig an den frågan med djupgående intervjuer som metod på individnivå i Sverige.⁸⁵ Däremot finns det en rapport från Skolinspektionen sida som handlar om deras tillsyn för huruvida en likvärdig utbildning för nyanlända och papperslösa barn brister eller uppfylls. Det skall dock understrykas att tillsynen genomfördes på huvudmannanivå.⁸⁶ Av den orsaken anses min undersökning bidra till att fylla en del av forskningsluckan.

Därutöver skall det tilläggas att det inom snar framtid kommer komma ännu mer forskning till fältet eftersom Anna Lundberg, professor vid Malmö högskola har ett pågående ett forskningsprojekt. Projektet heter *Undocumented children's rights claims* och undersöker situationen för papperslösa barns rättigheter i Malmö och Manchester. Forskningen har varit pågående från 2012.⁸⁷

⁸⁵ Clerck De Helene Marie-Lou, Mahieu Paul, Ryngaert Julie, Timmerman Christiane Vandenhole Wouter, Verhoeven Marie och Wiart de Carton Estelle, *Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?* 2011, International Journals of Children's Rights 19, Martinus, Nijhoff, Publishers, S.613
Martinus Nijhoff Publishers, S.614

⁸⁶ Skolinspektionen, *Utbildning för asylsökande barn och barn som vistas utan*, 2015

⁸⁷ Lundberg Anna, Malmö högskola, blogg, *Undocumented children's rights claims*

3. Teori och metod

3.1 Teori

3.2 Hanna Arendt

Hanna Arendts teori om statslöshet används i denna uppsats. I rapporten *The Orgins of Totalitarianism* förklaras teorin närmre. Texten fokuserar på den flyktingkris som uppstod under andra världskriget.⁸⁸ Det var många flyktingar som anlände till ett nytt land som då berövades på sin status som medborgare. Detta resulterade i att det enda de hade kvar att förlita sig på var sin mänsklighet.⁸⁹ Arendt understryker att en persons mänsklighet skall vara tillräcklig för att kunna göra anspråk på mänskliga rättigheter. Sålunda skall mänskliga rättigheter egentligen vara till för alla oavsett status.⁹⁰ Det som skulle gälla i teorin, att mänskliga rättigheter skulle vara tillgängligt för alla oberoende status var inte överensstämde med praktiken. Detta eftersom det visade sig att flyktingens mänsklighet inte var tillräcklig för att kunna ta del av sina rättigheter vilket således resulterade i att flyktingen inte bara var statslös utan även rättslös.⁹¹

Genom detta satte flyktingen sitt liv på spel eftersom det inte fanns något regelverk eller lag som tog sig an denna grupp av människor.⁹² Med andra ord var subjektet flykting det som satte sina mänskliga rättigheter i fara. Följaktligen är flykting och statslös en synonym för Arendt.⁹³ Alla människor borde vara födda jämlika och vara jämlika livet ut, oavsett medborgarskap eller inte. Till skillnad från detta är det först det när man blir medlem av en

⁸⁸ Arendt, Hannah, *Origins of Totalitarianism* 1951, The world Publishing Company, Ohio S.267 och 272, 292 - 295

⁸⁹ IBID, S.297

⁹⁰ IBID, S.298 - 299

⁹¹ IBID S. 272, 292 - 295

⁹² IBID, S.292

⁹³ IBID, S.281

grupp och på så vis får medborgerlig status som en individ kan fastställa sina rättigheter och så även sin jämlikhet.⁹⁴

Orsaken till problemet grundar sig i när rättighetstänket började förändras under 1700 – talet. Mänskliga rättigheter blev omstrukturerade från att vara *mänskliga rättigheter* till *medborgliga rättigheter*. För att tydliggöra utvecklades principen om mänskliga rättigheter till att vara grundat på förutsättningen av en politisk tillhörighet istället för människans mänsklighet vilket är en del av den stora paradoxen. Den andra delen av problemet är grundat i att det internationella systemet är uppbyggt för att respektera staters suveränitet och makt. Fortsättningsvis är det alltså stater tillsammans med deras suveränitet som bestämmer vem som skall få lov att ha rättigheter.⁹⁵ För att lösa dilemmat menar Arendt att det därför borde vara en rättighet att ha rättigheter.⁹⁶

Jag menar att Arendts teori lämpar sig och är relevant för denna uppsats. Detta eftersom Arendt diskuterar innebörden av ett medborgarskap. Med detta i åtanke undersöks det om medborgarskapet för papperslösa barn har någon betydelse för att få tillgång till en likvärdig utbildning. Exempelvis kan man ställa sig frågan om ett saknat medborgarskap från de papperslösa elevernas sida är något som påverkar deras tillgång till till exempel modersmål, tillräckligt med stöd och anpassning, studiehandledning osv? Å andra sidan kan det också vara så att en medborgerlig status inte har någon inverkan på att få tillgång till en likvärdig utbildning utan att problemet grundar sig i andra orsaker. Detta är något som undersöks närmre i uppsatsen och av de skäl ses Arendts teori som en gott motiverat perspektiv att ha med i analysen.

I motsättning till det som Arendt förklarar så klargör Amanda Nielsen i sin avhandling *challenging rightlessness* att papperslösa människor har enligt lagen tillåtelse att ta del av några sociala rättigheter vilka är vård, medicin och skola.⁹⁷ Med detta sagt har papperslösa människor till viss del blivit inkluderade i det svenska samhället vilket de inte var innan reformen 2013.⁹⁸ Följaktligen har den tidigare exkluderingen av papperslösa människor och

⁹⁴ Arendt, Hannah, *Origins of Totalitarianism* 1951, The world Publishing Company, Ohio, S.301

⁹⁵ IBID, S.290 – 293

⁹⁶IBID, S.296 – 297

⁹⁷ Nielsen, Amanda, *challenging rightlessness*, 2016, No, 239/ 2016, Linnéuniversitet Press S.172 – 173

⁹⁸ IBID S.173

således även ståndpunkten om att alla människor oberoende status skall ha rätt till mänskliga rättigheter resulterat i en större öppning av välfärden i Sverige.⁹⁹

Den inkludering som papperslösa människor får i samhället är dock begränsad eftersom den bara ger tillgång till två rättigheter.¹⁰⁰ På så sätt ger ett medborgarskap individen en större möjlighet för inkludering av samhället eftersom individen genom ett medborgarskap kan bli tillhandahållen många fler rättigheter jämfört med om man saknar ett medborgarskap. Utifrån detta konstaterar Nielsen att ett medborgarskap både till viss del är exkluderande och inkluderande gentemot människor.¹⁰¹ Trots att det har skett en förändring så betonar Nielsen att det inte behöver betyda att strukturerna av medborgarskapets framträdande och tänk försvinner.¹⁰²

Den förändring som har skett påverkar inte medborgarskapet på ett något grundläggande sätt. Av den orsaken markerar Nielsen att större förändringar av medborgarskapet inom framtiden är nog orimligt på grund av den känslighet som finns gällande ståndpunkten om suveränitet och medborgarskap.¹⁰³

Det skall dessutom nämnas att Niensens resonemang används som ett verktyg i analysen. Detta för att undersöka huruvida medborgarskapet som princip möjligtvis kan fungera som en inkluderande och exkluderande grund gällande en likvärdig utbildning. Samtidigt som detta granska om strukturen av ett medborgarskap är något som finns bland skolorna.

3.3 Martha Nussbaum

Martha Nussbaums kapacitetsteori används även i uppsatsen. Teorin tydliggörs i boken *Creating Capabilities – The Human Development Approach*. I boken förklarar Nussbaum om 10 olika kapaciteter som skall vara uppfyllda för att en individ skall kunna uppnå ett rättvist och värdefullt liv. En av de tio kapaciteterna är rätten till utbildning.¹⁰⁴ Nussbaum menar att de olika kapaciteter har ett samband för dess uppfyllande vilket gör att utbildning utgör

⁹⁹ Nielsen, Amanda, *challenging rightlessness*, 2016, No, 239/ 2016, Linnéuniversitet Press, S.168

¹⁰⁰ IBID, S.173

¹⁰¹ IBID, S.167 - 168

¹⁰² IBID, S.169

¹⁰³ IBID, S.177

¹⁰⁴ Nussbaum, Martha C, *Creating capabilities: the human development approach*, 2013, Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Mass, New ed, S.33 – 34

kärnan av kapacitetsbegreppet. Utbildning är bland annat det som formar våra inre förmågor och kan på så vis ha en betydande faktor för att kunna uppnå andra kapaciteter så som politiskt deltagande och arbete.¹⁰⁵ Utöver det värdesätter Nussbaum kritiskt tänkande, reflekterande och analyserade. Med det sagt är det inte tillräckligt med grundläggande kunskaper så som att läsa, skriva och räkna.¹⁰⁶

För att Nussbaums kapacitetslista, varav utbildning som fokus i denna uppsats, skall kunna uppfyllas så måste man ställa sig frågan: *What is each person able to do and be?*¹⁰⁷ Kapaciteterna finns i en kombination med en individs inre förmågor tillsammans med yttre omständigheter av individens omgivning vilket även kallas *combined capabilities*.¹⁰⁸ Ytterligare finns det *internal capabilities* som består av en individs inre känslor, kunskap, karaktär och intelligens osv.¹⁰⁹ Dessa två principer överlappar varandra men Nussbaum poängterar att det är viktigt att hålla dem isär. Exempelvis kan en person ha religionsfrihet men på grund av bristande skydd från statens sida kan det således finnas svårigheter att utföra friheten. Sålunda betyder det att bara för att en stat har lagstadgat om en princip så behöver det inte betyda att den är uppfylld i praktiken eftersom det kan finnas något som hindrar individen från att uppfylla sina rättigheter, exempelvis som nämnt ovan. Följaktligen menar Nussbaum att man måste se till varje individs omgivning och interna kapaciteter för att kunna fastställa om lagen/rättigheten är uppfylld¹¹⁰

Mot den bakgrunden kan Nussbaums teori ses som ett kartläggande perspektiv i och med att hon menar att måste se till yttre och inre omständigheter utifrån varje individ för att kunna fastställa om en lag är uppfylld. Sverige har lagstiftat om att papperslösa barn också skall ha rätt till en likvärdig utbildning. På det sättet kan man med utgångspunkt konstatera att lagen är uppfylld teoretiskt sätt men frågan om lagen även är uppfylld praktiskt återstår. En av de stora huvudpelarna i arbetet är att framhäva att man inte kan anta att en rättighet är uppfylld förens man har undersökt omständigheterna precis som Nussbaum betonar. Sålunda används kapacitetsteorin i uppsatsen för att granska hur väl de olika skolorna inom Malmö stad tillgodoser papperslösa elevers rätt till en likvärdig utbildning. På samma sätt kan man via teorin undersöka vilka svårigheter som finns med att uppfylla lagen och vad som möjligtvis

¹⁰⁵ Nussbaum, Martha C, *Creating capabilities: the human development approach*, 2013, Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Mass, New ed, S.152 – 154

¹⁰⁶ IBID, S.155 – 156

¹⁰⁷ IBID, S.18

¹⁰⁸ IBID, S.20

¹⁰⁹ IBID, S.21

¹¹⁰ IBID, S.20 – 21 och S.32

kan vara orsaken till problemet. Således kan man med Nussbaums perspektiv synliggöra de inre och yttre omständigheter som gör att lagen antingen till viss del uppfylls eller brister. Genom detta används teorin som ett belysande och kartläggande perspektiv för att besvara de två sista frågeställningarna. Med detta kartläggande perspektiv tillsammans med Nussbaums goda förståelse för utbildnings kapacitet för utveckling anses hennes teori vara ett gott motiverat perspektiv för att uppfylla uppsatsens syfte.¹¹¹

3.4 Vad innebär en likvärdig utbildning?

Till att börja med skall det globala målet för utbildning nämnas för att sedan förklara de nationella ståndpunkterna för utbildning. Målet, *god utbildning för alla*, är mål fyra bland de 17 globala målen vars strävan är att vara uppfyllda vid 2030. Ambitionen är att alla barn skall ha en likvärdig och avgiftsfri grund – och gymnasieskola. Skolan skall vara av god kvalitet och innehålla kunskap om exempelvis mänskliga rättigheter, jämställdhet, hållbar utveckling osv och samtidigt för att förbereda barnen inför framtiden yrkesmässigt. Vid 2030 är målet att de flesta av världens vuxna skall kunna läsa, skriva och räkna. Skolan skall vara tillgänglig för dem med funktionshinder.¹¹² Med ovan förklarat hänvisar det globala målet inte till vad en likvärdig utbildning faktiskt innebär som Sveriges regering gör. Av den orsaken anses de svenska principer om vad en likvärdig utbildning innebär som det bästa alternativet för att undersöka om de grunderna uppfylls i praktiken.

Enligt skollagen 1.9 så skall varje utbildning vara likvärdig vilket formuleras följande: *Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.* Därefter konstaterar man enligt skollagen 1.4 att *I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.* Med andra ord skall undervisningen ta hänsyn till ett barns behov och förutsättningar¹¹³

¹¹¹ Nussbaum, Martha C, *Creating capabilities: the human development approach*, 2013, Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Mass, New ed, S.20 – 21 och 32

¹¹² Globala målen – För en hållbar utveckling, UNDP i Sverige, *Säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla*,

¹¹³ Regeringen proposition, *Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd*, 2012, Stockholm, S.22

Således skall papperslösa barn ha rätt till följande grunder:

- Extra anpassningar och särskilt stöd
- Elevskjuts och skolresor.
- Studiehandedning på modersmål
- Modersmålsundervisning
- Elevhälsa.¹¹⁴

Följaktligen har papperslösa elever rätt till principerna ovan precis som andra elever.¹¹⁵ Det är dessa grunder som utgör innebörden av en likvärdig utbildning. Om en skola lyckas uppfylla alla dessa punkter så har skolan enligt nationella mått uppnått lagen om en likvärdig utbildning. Det är principer ovan som används i uppsatsen för att belysa hur väl skolorna uppfyller en likvärdig utbildning för papperslösa barn.

3.5 Metod

Uppsatsen är en kvalitativ studie som genomförs med hjälp av en innehållsanalys. En kvalitativ studie utgår ifrån att det finns olika sanningar och uppfattningar om verkligheten. Med andra ord så kan man inte generalisera utfallet av sitt empiriska resultat.¹¹⁶ En kvalitativ innehållsanalys betyder att man genomför textanalyser där ingenting mäts eller räknas.¹¹⁷ Följaktligen innebär det att man drar logiska följder utifrån det som sin undersökning resulterat i.¹¹⁸

En stor del av metoden genomförs med semistrukturerade intervjuer.¹¹⁹ I många fall används intervjuer som en metod för att forskaren vill komma åt vissa aspekter av verkligheten som annars kan vara svåråtkomligt som människors upplevelser, känslor och tankar kring ett visst ämne.¹²⁰ I detta fall motiveras valet av intervjuer som metod på grund av den bristande informationen angående Malmö stad hantering av papperslösa barns skolgång. Av den

¹¹⁴ Skolverket, Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning, 2015, Stockholm, S.25

¹¹⁵ IBID, S.24

¹¹⁶ Dalen Monica, *Intervju som metod*, 2015, andra upplagen, Gleerups Utbildning AB, Oslo, S.S.113

¹¹⁷ Bergström Görn, Boréus Kristina, *Textens mening och makt*, 2012, Tredje upplagan, Studentlitteratur AB, Lund

¹¹⁸ Dalen Monica, 2015, S.113

¹¹⁹ IBID S.34 - 35

¹²⁰ IBID, S.14 – 15

orsaken ses intervjuer som en god lösning och komplement för att få fram den information som uppsatsen söker.¹²¹

Semistrukturerade intervjuer innebär att man sedan tidigare har förberett frågor. Frågorna som ställs är inte så detaljerade utan mer öppna vilket ger en chans för ett friare samtal. Fördelen är att intervjuaren inte styr hela samtalet samtidigt som risken för att man kommer in på ett irrelevant sidospår minskar. Av den anledningen ses semistrukturerad intervju som det bästa alternativet jämfört med en bestämd strukturerad intervju där det inte finns utrymme för olika följdfrågor.¹²²

Insamlingen av materialet påbörjades med ett utskick via e-post till olika rektorer på olika grundskolor runt om i Malmö. I mailet beskrevs det tydligt vad som var syftet med uppsatsen, hur lång tid intervjun skulle ta och att de som deltog i intervjun skulle bli anonyma. Detta för att ge informanterna en god överblick om vad deras deltagande kunde bidra med. Som tidigare nämnt under ”material och avgränsning” genomfördes alla intervjuer via telefon. Det fanns flera fördelar med detta tillvägagång. Bland annat framträdde intervjun som mindre tidskrävande för de tillfrågande rektorerna vilket gjorde att intervjun framstod som mer inbjudande.¹²³

Intervjufrågorna är utformade för att täcka uppsatsen problemformulering.¹²⁴ Frågorna är således också baserade på regerings och skolverkets principer om vad en likvärdig utbildning innebär. Varje intervju har blivit bearbetad och transkriberad.¹²⁵ Sålunda blev varje intervjufråga undersökt djupgående. Genom detta arbetssätt observerade man olika former av mönster som de olika intervjuer och intervjufrågor hade gemensamt vilket sedan kodades i ett kodschema. Ett kodschema innebär att sammanställer och sammanfattar olika former av textdokument, fältundersökningar, enkätundersökningar, intervjuer osv. I detta fall sammanställs och kategoriseras intervjuerna utifrån olika teman.¹²⁶

Det används olika kodningsmetoder i uppsatsen. Den första kodningsmetoden är beskrivande kodning vilket innebär att man summerar sitt resultat i nyckelord och korta stycken. Detta

¹²¹ Lundberg Anna and Micheal Strange, , *Education as Hospitality*, 2014, Peace Review: A Journal of Social Justice och bilaga 2 – 3

¹²² Dalen Monica, *Intervju som metod*, 2015, andra upplagen, Gleerups Utbildning AB, Oslo S.34 – 35

¹²³ IBID, S.27

¹²⁴ IBID, S.35

¹²⁵ IBID, S.70

¹²⁶ Saldana, Johnny, *The Coding Manual for Qualitative Researchers*, 2013, Second Edition, Sage Publications Ltd, London, S.3

eftersom man vill utgå ifrån att presentera det mest relevanta och viktigaste ifrån intervjuerna.¹²⁷ Den andra formen av kodning är hypoteskodning vilket inbegriper att man redan sedan tidigare har en teori som testas på resultatet.¹²⁸ Slutligen består den tredje kodningsmetoden av strukturerad kodning vilket betyder att kodningens teman bygger på olika intervjufrågor som i sin tur bygger på sin problemformulering.¹²⁹ Saldana poängterar i sin bok *The Coding Manual for Qualitative Researchers* att man inte behöver använda en kodningsmetod utan att man kan mixa flera metoder så länge man får följa processen av ens tillvägagångsätt. Med detta sagt är de tre nämnda kodningsmetoderna sammanställda till en kodningsmetod. Följaktligen kan man säga att kodningsmetoden tar i beaktande tre olika aspekter som möjliggör till ett gott alternativ av tillvägagångsätt.¹³⁰

Med ovan förklarad är resultat av intervjuerna indelade i följande teman: *rutiner och riktlinjer som skolorna följer, vilka förutsättningar skolan har att uppfylla en likvärdig utbildning och vilka utmaningar som finns gällande papperslösa elever.*¹³¹ Kategorin *vilka förutsättningar skolan har att uppfylla en likvärdig* är i sin tur indelad i underkategorin utifrån principerna om en likvärdig utbildning.¹³² Analysen är även strukturerad utifrån dessa kategorier. Det skall dock nämnas att det finns ett mer sammanfattande kodschema bland bilagor som ger läsaren en överskådlig insikt i intervjuernas resultat.¹³³ Resultatet analyseras och diskuteras även utifrån Martha Nussbaums och Hanna Arendts teorier. Genom detta arbetssätt uppnår vi uppsatsen syfte vilket är granska hur väl en likvärdig utbildning uppfylls samt huruvida medborgarskapet kan ha en betydelse.

¹²⁷ Saldana, Johnny, *The Coding Manual for Qualitative Researchers*, 2013, Second Edition, Sage Publications Ltd, London, S.262

¹²⁸ IBID, S.264

¹²⁹ IBID, S.267

¹³⁰ IBID, S.61

¹³¹ IBID, S.78 – 79

¹³² Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm, S.25

¹³³ Bilaga 3 - 7

4. Analys

Till att börja med är analysen indelad i tre tematiseringsdelar. Den första delen handlar om hur skolorna och Malmö stad hanterar papperslösa barn, alltså vilka riktlinjer och rutiner som följs. I den andra delen av analysen diskuterar vi kring huruvida skolorna uppfyller en likvärdig utbildning. I den delen tar vi utgångspunkt som tidigare nämnt i principerna gällande en likvärdig utbildning.

- Extra anpassningar och särskilt stöd
- Elevskjuts och skolresor.
- Studiehundledning på modersmål
- Modersmålsundervisning
- Elevhälsa.¹³⁴

Slutligen handlar den tredje delen av analysen om de utmaningar som representanterna från skolorna och Anders Rubin upplever med papperslösa elever. Alla delar av analysen diskuteras med hjälp av Arendts och Nussbaums teorier. De olika skolornas fiktiva namn är A, B, C, D.

4.1 Vilka riktlinjer följer Malmö stad för att verkställa papperslösa elevers rätt till likvärdig utbildning?

I detta avsnitt behandlas frågan gällande hur Malmö stad hanterar papperslösa elever. Med detta sagt blir frågeställningen: *Vilka riktlinjer följer Malmö stad för att verkställa papperslösa elevers rätt till en likvärdig utbildning?* besvarad under detta avsnitt.

I skolverkets stödmaterial *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning* påpekar man att det är en god idé att i så hög grad som möjligt försöka arbeta utifrån samma rutiner och riktlinjer gällande papperslösa elever som med andra elever. Samtidigt som detta betonar

¹³⁴ Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm, S.25

skolverket att det också är en god idé att ha en handlingsplan i de fall där papperslösa elever skiljer sig åt ifrån andra elever.¹³⁵

För det första skall det nämnas att papperslösa elever inte har någon skolplikt. Det betyder att skolorna inte har någon skyldighet att ha en uppsökande verksamhet.¹³⁶ Det skall också poängteras att det således inte finns någon nationell handlingsplan för hur man skall hantera papperslösa elever utan det är upp till varje kommun att välja på vilket sätt man vill ta sig an eleverna för att därefter uppfylla lagen om en likvärdig utbildning.¹³⁷

Inledningsvis förklarar Anders Rubin att papperslösa elever inte skiljer sig åt ifrån andra elever varken när det gäller rutiner eller riktlinjer.¹³⁸ Med detta sagt kan vi fastställa att Malmö stad har samma riktlinjer för papperslösa elever som för andra elever. Med andra ord finns det ingen specifik utarbetad handlingsplan för papperslösa elevers skolgång ifrån Malmö stads sida. Utifrån skolverkets aspekt är detta något positivt eftersom de understryker att man i största möjligaste mån skall behandla papperslösa elever utifrån samma rutiner som för andra elever.¹³⁹

Fortsättningsvis poängterar även skolorna om att det inte finns någon specifik riktlinje för hur de skall hantera papperslösa elever. Det vill säga att skolorna inom Malmö själva kan avgöra hur de vill ta sig an papperslösa elever så länge lagen följs. Den princip som skolorna menar att man skall följa är att papperslösa elever skall ha rätten att gå i skolan. Sålunda är skolorna överens om att det är viktigt att de papperslösa eleverna får deras rätt till utbildning uppfyllt. Detta kan liknas med Nussbaums kapacitetsteori, såtillvida att rätten till utbildning är en viktig grund för att vidare kunna säkerställa en likvärdig utbildning.¹⁴⁰

Trots att det inte finns några specifika riktlinjer så skiljer skola B sig ifrån de andra skolorna på det sättet att de har en uppsökande verksamhet även fast det inte är någon skyldighet. Skola B förklarar följande: ”...*upptagningsområde så har jag liksom ansvar för att se till att dem här eleverna får skola.... Och är det ett rykte så har vi uppsökande verksamhet.*” Följaktligen kan man med hänsyn till Nussbaums teori tolka det som om att skola B tar barns rätt till

¹³⁵ Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm, S.8 – 9 och S.67

¹³⁶ *IBID*, S.24

¹³⁷ Regeringen proposition, *Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd*, 2012, Stockholm, S.18

¹³⁸ Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö och Skolverket, 2015, S.24

¹³⁹ Skolverket, 2015, Stockholm, S.24 – 25 och Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03

¹⁴⁰ Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö, Telefonintervju Skola A, 2017-04-12, Malmö, Telefonintervju, Skola B, 2017-04-24, Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö, Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03

utbildning på större allvar jämfört med de andra skolorna, på så sätt att skola B har en uppsökande verksamhet för att säkerställa att vartenda barns rätt till skola inom deras område.¹⁴¹

Utöver det kan man med utgångspunkt ifrån Arendts teori fastslå att medborgarskapet inte har någon betydelse för ett barns möjlighet att gå i skolan utan barnets mänsklighet värderas högre ifrån skolornas sida. Detta eftersom skolorna låter barnen gå i skolan oavsett om du har ett medborgarskap eller inte.¹⁴² Av den orsaken stämmer den förändring som Amanda Nielsen konstaterade i hennes avhandling i detta fall. Nielsen fastställde att spänningen mellan mänsklighet och medborgarskapet har lett till en positiv förändring där mänskligheten värderas högre än medborgarskapet gällande barns rätt till skola.¹⁴³

I det avseende där papperslösa elever skiljer sig åt arbetar Malmö stad utifrån riktlinjen om *skyddade personuppgifter*. Detta är återigen något positivt utifrån skolverkets aspekt eftersom de betonar att man bör ha riktlinjer för där papperslösa elever skiljer sig åt i förhållande till andra elever. Man följer samma form för rutin oavsett om man är folkbokförd med skyddade uppgifter eller om man är papperslös. Vidare kan vi intyga att det inte finns någon enskild handlingsplan för papperslösa elever ifrån Malmö stads sida eftersom denna riktlinje även gäller personer med medborgarskap som har skyddad identitet. Rutinen innebär det att de papperslösa eleverna får fiktiva personuppgifter utav skolorna. För att tydliggöra betyder det att skolorna måste utarbeta egna rutiner för hur man skall hantera dokumentation som betyg och andra praktiska situationer som exempelvis bibliotekskort och klasslistor eftersom det varken finns en nationell eller kommunal handlingsplan¹⁴⁴ Riktlinjen *skyddade personuppgifter* skapades på nationell nivå för att det skulle kunna vara praktiskt möjligt för papperslösa elever att gå i skolan på grund av att de lever med en ständig risk om att bli utvisade ifrån landet.¹⁴⁵

¹⁴¹ Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö

¹⁴² Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö, Telefonintervju Skola A, 2017-04-12, Malmö, Telefonintervju, Skola B, 2017-04-24, Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö, Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö

¹⁴³ Nielsen, Amanda, *challenging rightlessness*, 2016, No, 239/ 2016, Linnéuniversitet Press, S.5

¹⁴⁴ Malmö stad, grundskoleförvaltningen, *Hantering av elever med skyddade uppgifter och papperslösa elever i Malmö stads elevsystem*, Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö, Telefonintervju Skola A, 2017-04-12, Malmö, Telefonintervju, Skola B, 2017-04-24, Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö, Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö, Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm, S.48 och S.56

¹⁴⁵ Regeringen proposition, *Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd*, 2012, Stockholm, S.23

Vi kan konstatera att denna riktlinje skapades för att medborgarskapet har en betydelse. Detta eftersom hade de papperslösa eleverna vistas i Sverige med tillstånd så hade de inte haft risken om att bli deporterade. Till skillnad från detta så uppehåller de sig utan tillstånd i landet vilket gör att de måste ha en skyddad identitet för att det skall kunna bli möjligt för dem att gå i skolan.

Skolorna har valt att behandla riktlinjen om en skyddad identitet på olika sätt. Inom skola röd är eleverna inkluderade i skolans interna system medan inom resterande skolor hanteras eleverna utför skolornas IT-system.”¹⁴⁶ Samtidigt som detta betonar Rubin *”Lustigt nog, skolans sekretess brukar betraktas som lite svagare än socialtjänstens sekretess. Men när det gäller frågan om papperslösa så är den ju starkare än någonsin.”* Trots detta uttalande väljer resterande av skolorna att inte registrera eleverna inom deras egna IT – system.¹⁴⁷

Av den anledningen kan man antyda att de elever som inte blir inkluderade i skolornas interna system särbehandlas i förhållande till resterande elever. Således kan det finnas en svårighet för papperslösa elever att tillgång till bibliotekskort, e-post, wifi, hantering av frånvaro osv.¹⁴⁸

I sin tur handlar principen om skyddade personuppgifter om att skapa en trygg miljö för de papperslösa barnen. Elevernas utsatthet kan därmed vara ett skäl till att barnen inte medräknas i skolans interna system för att man vill värna om deras säkerhet. Med detta sagt kan det mycket väl vara så att skolans sekretess är hög men att skolorna ändå väljer att exkludera eleverna ifrån IT-systemet för deras eget bästa. Detta eftersom man heller kanske vill garantera elevernas möjlighet till utbildning istället för att det skall finnas en risk för att deras identitet blir avslöjad genom deras IT-system vilket i sin tur skulle kunna leda till en möjlig deportering och på så sätt förstöra deras chans till skolgång.¹⁴⁹

Som tidigare nämnts är skolan en central roll för en elevs psykiska, fysiska och sociala utvecklingen vilket är något de kan gå miste om i eventuellt flera månader om deras identitet avslöjas vilket kan ha stora konsekvenser för individen.¹⁵⁰ Av den orsaken är det därmed väldigt bra att skolorna har hög säkerhet gällande elevernas personuppgifter för att på så vis

¹⁴⁶ Telefonintervju Skola A, 2017-04-12, Malmö, Telefonintervju, Skola B, 2017-04-24, Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö, Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö

¹⁴⁷ Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö

¹⁴⁸ Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm, S.69 och *Hantering av elever med skyddade uppgifter och papperslösa elever i Malmö stads elevsystem*

¹⁴⁹ Skolverket, 2015, S.12 – 15

¹⁵⁰ Skolverket, 2015, Stockholm, S.15

säkerställa deras utbildning i största möjligaste mån. Med andra ord behöver en åtskillnad mellan papperslösa elever ifrån andra elever inte vara något negativt. I kontrast är det snarare något positivt eftersom denna speciallösning ger skolorna en chans att ge de papperslösa eleverna en likvärdig utbildning. Detta är något som kan liknas till kapacitetsteorin tack vare att det har skapats en faktor på nationell nivå som ger skolorna en chans att uppnå en likvärdig utbildning för de papperslösa eleverna för att utan denna behandling hade det funnits en stor svårighet för eleverna att gå i skolan.

Därutöver kanske man kan undra över varför Malmö stad inte har någon mer specifik utarbetad handlingsplan för just papperslösa elever och dess utbildning? Anders Rubin poängterar att han inte har någon aning men att det kan vara av följande anledning ”*Jag tror att vi har haft så pass stora volymer och så stora erfarenheter av detta att det finns ingen som upplever att detta är något bekymmer. Alltså det finns ingen tillämpnings problematik.*” Med detta konstaterat tror jag att Rubin menar att i och med att Malmö är en sådan stor och mångkulturell stad med många människor från många länder så är erfarenheten av att ta emot papperslösa elever stor. Av det skälet finns det kanske därmed en uppfattning på kommunal nivå att det inte finns ett behov av att skapa en gemensam kommunal handlingsplan för skolorna.¹⁵¹

Trots detta poängtera författarna i *Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?* att ett sådant arbetssätt är något som kan leda till en obalans. Sålunda framhäver författarna att en avsaknad av riktlinjer på nationell nivå kan leda till en instabilitet. Det finns alltså en risk för att vissa skolor är väldigt initiativrika och duktiga på att ge eleverna de anpassningar som de behöver medan andra kan vara sämre på det. Med andra ord betonar skribenterna att utbildningen och tryggheten för en papperslös elev kan se väldigt olika ut beroende på vilken skola man går på.¹⁵²

Sammanfattningsvis för att besvara frågeställning *Vilka riktlinjer följer Malmö stad för att verkställa papperslösa elevers rätt till en likvärdig utbildning?* finns det ingen enskild handlingsplan för papperslösa personers skolgång, varken på kommunal eller nationell nivå. Däremot finns det en riktlinje om *skyddade personuppgifter* för de fall där papperslösa elever

¹⁵¹ Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö

¹⁵² Clerck De Helene Marie-Lou, Mahieu Paul, Ryngaert Julie, Timmerman Christiane Vandenhole Wouter, Verhoeven Marie och Wiart de Carton Estelle, *Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?* 2011, International Journals of Children's Rights 19, Martinus, Nijhoff, Publishers, S.632-633

skiljer sig åt ifrån andra elever. Detta är å ena sidan positivt ifrån skolverkets aspekt eftersom de menar att man skall arbeta utifrån samma rutiner som för andra elever som för papperslösa elever men att man skall utarbeta riktlinjer i de avseenden där det finns en skillnad. Till skillnad från detta menar skribenterna i *Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?* att ett sådant tillvägagångsätt kan skapa en ojämlikhet.

4.2 I vilken grad uppfyller skolorna en likvärdig utbildning i för papperslösa elever i praktiken?

I detta avsnitt skall vi diskutera hur väl skolorna tillgodoser en likvärdig utbildning. Under analysen tar vi utgångspunkt från skolverkets och regerings principer om vad en likvärdig utbildning innebär (se ovan eller avsnitt "Vad innebär en likvärdig utbildning").¹⁵³ Således blir frågeställningen *I vilken grad uppfyller de olika skolorna inom Malmö stad en likvärdig utbildning för papperslösa elever i praktiken?* besvarad under detta avsnitt.

Inledningsvis betonar Anders Rubin följande gällande papperslösa elevers utgångspunkt för en likvärdig utbildning "*Det skall inte finnas någon risk för att någon blir orättvist behandlad eller blir behandlad på ett annorlunda sätt. Vi behandlar alla lika, följer regelverket och stöttar våra rektorer med att fatta korrekta beslut.*"¹⁵⁴

Till att börja med får alla barn utvecklingssamtal. Med andra ord uppnår man en likvärdig utbildning inom alla skolor gällande utvecklingssamtal¹⁵⁵

Till skillnad från detta ser situationen inte likadan ut när det gäller betyg. Skola C och A uttrycker inga bekymmer beträffande utfärdande av betyg.¹⁵⁶ Till skillnad från detta poängterar både skola B och D att det inte är lätt att få betyg i och med ett betyg blir en myndighetsutövning men att en papperslös elev istället kan bli bedömd.¹⁵⁷ Denna svårighet markerar skola B finns på grund av att det krävs att man är en *pappersmänniska*.¹⁵⁸ Med detta

¹⁵³ Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm, S.25

¹⁵⁴ Telefonintervju, Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö

¹⁵⁵ Telefonintervju Skola A, 2017-04-12, Malmö, Telefonintervju, Skola B, 2017-04-24, Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö, Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö

¹⁵⁶ Telefonintervju Skola A, 2017-04-12, Malmö och Skola C, 2017-05-02, Malmö

¹⁵⁷ Telefonintervju Skola B, 2017-04-27, Malmö och Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö

¹⁵⁸ Telefonintervju Skola B, 2017-04-27, Malmö

sagt upplever skola A och C inga svårigheter med utfärdandet av betyg jämfört med skola B och D som ser det som en svårighet.

Vid ett flertal tillfällen under intervjun med skola B betonades det att det fanns svårigheter med elever som inte hade papper som exempelvis ”*Har man inte papper så är inte det helt lätt*” och ”*För att det här kan ju bara vara att papperna ännu inte finns.*” Av den orsaken finns det en förmodan om att det befann sig papperslösa elever på skolan som inte hade någon identitetshandling.¹⁵⁹

Orsaken till problemet, som båda skolorna markerar, är att ett betyg blir en myndighetsutövning vilket således kan riskerar att papperslösa elevers identitet läcker ut som i sin tur kan sätta dem i fara.¹⁶⁰ Däremot finns det andra sätt att utfärda betyg på som skola A gör vilket är att skriva ut ett separat papper med rektorns underskrift utan att registrera det i deras system.¹⁶¹ En sådan handling hade skola B och D också kunnat göra vilket skola B å ena sidan gör med deras ”bedömning” vilket skall ses som ett lika giltigt betyg som ett ”vanligt” betyg.¹⁶² För att tydliggöra uppnår skola A, B, C, och D en likvärdighet gällande betyg för papperslösa elever så länge de utfärdar betyg på annat vis som exempelvis ovan nämnt.¹⁶³

Speciallösningar, som ovan nämnt, är ett gott exempel på hur det kan ge en möjlighet till en likvärdig utbildning. Trots att de papperslösa eleverna inte får ett betyg på som annat sätt som resterande elever så möjliggör skolorna ändå en praktisk lösning för att ge de papperslösa eleverna ett betyg vilket skall vara lika giltigt. Det sker alltså en åtskillnad men denna åtskillnad är något positivt. Med andra ord skall denna särbehandling inte ses som något negativ utan snarare som något positivt eftersom den ger skolorna en chans att uppfylla en likvärdig utbildning för de papperslösa eleverna.

Trots att skolorna kan utfärda betyg till sina papperslösa elever genom andra metoder så ändrar det inte på principen om att en elevs riktiga namn måste på stå på betyget ifall eleven vill fortsätta till gymnasiet vilket ännu en gång kan riskera att eleven far illa och sålunda även

¹⁵⁹ Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö

¹⁶⁰ Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö och Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö

¹⁶¹ Telefonintervju Skola A, 2017-04-12, Malmö

¹⁶² Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm, S.46, Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö

¹⁶³ Telefonintervju Skola A, 2017-04-12, Malmö Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö, Skola C, 2017-05-02, Malmö och Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö

en svårighet för eleven att fortsätta till gymnasiet.¹⁶⁴ Omständigheten till dilemmat är inte skolorna eller kommunens fel eftersom orsaken grundar sig på en högre nationell nivå. Systemet är strukturerat på ett sådant sätt att det krävs ett betyg med elevens riktiga namn på för att kunna göra en övergång till gymnasiet från grundskolan. Med andra ord finns det en kontinuerlig svårighet att uppfylla papperslösa elevers rätt till gymnasieskola beroende på om de vill läcka sina uppgifter eller inte. Däremot kan de uppnå en likvärdig utbildning så länge de utfärdar betyg på annat sätt så länge eleven är inom grundskolan och så länge eleven är villig att offentliggöra sin identitet vid en övergång till gymnasiet.¹⁶⁵

Möjligheten för en övergång till gymnasiet, för papperslösa elever, som saknar uppgifter om sig själva för att därigenom uppnå en likvärdig utbildning är något som är ännu svårare för denna målgrupp jämfört med papperslösa elever som har en identitetshandling. Följaktligen är det därmed väldigt svårt att utfärda något betyg om eleven inte har en identitetshandling på hur gammal man är, var man kommer ifrån, ens namn osv. Sålunda betyder det, att de som inte har någon identitetshandling kommer ha en konstant svårighet att fortsätta till gymnasiet och således även en svårighet att uppnå en likvärdig utbildning eftersom den svenska lagen kräver dokumentation om eleven för att kunna få rätt till gymnasieutbildning.¹⁶⁶ För att jämföra med Makhtar, M, Asari, K.N. och Mohd Yusob, M.L, forskning *Right to Education for Irregular Migrant Children in Malaysia; A Comparative Analysis* så blir de papperslösa elever som inte har en identitetshandling exkluderade ifrån en del av samhällets system precis som de papperslösa eleverna blir i Malaysia. Däremot blir de elever utan personuppgifter i Sverige inte lika exkluderade från samhället i samma utsträckning som de papperslösa barnen blir i Malaysia. Vidare konstateras att lagarna kolliderar med varandra då man ena å sidan skall ha rätt till gymnasieutbildning samtidigt som man skall ha uppgifter på vem man är.¹⁶⁷

Gällande modersmålsundervisning och studiehandledning finns det lite blandade kommentarer från skolorna. Skola A besvarar frågan med att det inte finns några bekymmer.¹⁶⁸ Skola B framhäver återigen hur svårt det är att få rätt till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål om man inte har papper på sig, dvs om man saknar en identitetshandling. Däremot poängterar skola B att papperslösa elever kan få rätt till modersmålsundervisning och studiehandledning om det finns andra

¹⁶⁴ Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm, Stockholm, S.46

¹⁶⁵ Skolverket, 2015, S.46

¹⁶⁶ IBID, S.46

¹⁶⁷ M, Makhtar, K.N Asari, och M.L, Mohd Yusob, *Right to Education for Irregular Migrant Children in Malaysia; A Comparative Analysis*, 2015, Pertanika Journals, Social Science and Humanities, S.85

¹⁶⁸ Telefonintervju Skola A, 2017-04-12, Malmö

elever som talar samma språk och som också önskar att få tillgång till antingen studiehandledning eller modersmål.¹⁶⁹ Skola C uttalar att man inte riktigt kan svara på frågan och att det beror på vilket språk som gäller. Utöver det betonar skola C att det finns en modersmåls lärare på skolan som talar ett visst språk och om det är just det språket som eleven behöver så kan man ordna det. Däremot vet skola C inte hur det skulle fungera med ansökan av modersmål och studiehandledning på modersmål till sina papperslösa elever.¹⁷⁰ Skola D berättar att man inte vet hur det skulle fungera men skolan tror att det skulle kunna bli svårt med registreringen och ansökan av modersmål och studiehandledning.¹⁷¹ Samtidigt som detta betonar Rubin att självaste papperslösa elever inte är ett problem för att tillgång till modersmål eller studiehandledning på modersmål utan att problemet snarare kan vara grundat i något annat som ett väldigt unikt språk som många människor inte talar.¹⁷²

Utifrån detta kan vi konstatera att skola A uppnår en likvärdig utbildning gällande modersmål och studiehandledning. Skola B kan uppnå en likvärdighet under förutsättningen att det finns andra elever som talar samma språk som de papperslösa eleverna och vilka också önskar modersmål eller studiehandledning på modersmål. Skola C kan också uppnå en likvärdighet med förutsättningen är att de papperslösa eleverna pratar samma språk som läraren på skola C. Skola D nämner inte hur de skulle kunna uppfylla rättigheten. Det innebär, att om inte dessa förutsättningar finns för skola C och B så är det endast skola A som uppnår en likvärdig utbildning gällande studiehandledning och modersmål.¹⁷³

När det gäller principen om att få extra stöd och anpassningar så svarar alla skolor ja på frågan samtidigt som de flesta av dem kommenterar att man inte gör någon åtskillnad på grund av de är papperslösa, men på grund av att det finns vissa besvär med att uppnå ett erbjudande av studiehandledning så leder det till att det även finns en svårighet att uppnå extra stöd och anpassningar. Detta ger i sin tur en effekt av svårigheten att uppnå en likvärdig utbildning gällande extra stöd och anpassning.¹⁷⁴

Gällande elevhälsa ser ingen av skolor bekymmer i att erbjuda sina papperslösa elever elevhälsa förutom skola B. Till skillnad från övriga skolor poängterar skola B ”*Ja de får*

¹⁶⁹ Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö

¹⁷⁰ Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö

¹⁷¹ Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö

¹⁷² Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö

¹⁷³ Telefonintervju, Skola A, 2017-04-12, Malmö, Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö,

Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö, Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö

¹⁷⁴ IBID

egentligen samma elevhälsa förutom vaccinationer och sånt för att det vågar man inte riktigt ge till barn utan papper” Med andra ord påstår skolorna att de alla uppnår en likvärdighet gällande elevhälsa förutom skola B när det gällande vaccinationer. ¹⁷⁵

Gällande skolskjuts betonar skola B att man kan få skolskjuts i form av busskort men inte taxi för att det krävs att man redovisar uppgifter. I motsättning till detta poängterar skola C ” *Nä det kan jag inte svara på om de får rätt till skolskjuts.*” De resterande skolorna svarar att de skulle få rätten till skolskjuts uppfyllt. Sålunda uppnår skola A och D en likvärdighet gällande dessa ståndpunkter förutom skola B och C på grund av att man antingen upplever det som en svårighet att uppfylla rättigheten eller för att man inte vet hur man skall gå till väga för att uppfylla rättigheten.

I början av avsnittet inleddes texten med en kommentar från Anders Rubin angående att det inte skall finnas någon risk för att någon blir behandlad på ett olikt sätt samtidigt som han påpekade att lagens följs. I motsättning till detta har situationen visat sig vara annorlunda eftersom vissa skolor antingen inte vet vad de papperslösa eleverna skall ha rätt till eller så upplevs det som en svårighet att erbjuda de rättigheter som de faktiskt skall ha rätt till. Med andra ord finns det en svårighet att uppnå en likvärdig utbildning bland skolorna. Utifrån detta kan vi med Nussbaums kartläggande perspektiv fastställa att lagen om en likvärdig utbildning inte är uppfyllt i praktiken förutom på skola A. Utifrån detta överensstämmer inte uppfattningarna från skolornas sida tillsammans med Rubins. Följaktligen kan denna situation liknas till Nussbaums kartläggande perspektiv såtillvida att det finns omständigheter som försvårar ett uppfyllande av en likvärdig utbildning. ¹⁷⁶

Med detta sagt kan man fråga sig vad orsaken till problemet kan grunda sig i. Grunden till svårigheten att uppnå en likvärdig utbildning kan å ena sidan inte grunda sig i betydelsen av ett medborgarskap. Detta eftersom skola A uppfyller alla kriterier om en likvärdig utbildning. Alltså bör medborgarskapet inte ha någon betydelse för att exempelvis få rätt till studiehandledning eller skolskjuts. För att tydliggöra föreligger det som om att medborgarskapet först har en betydelse för en likvärdighet när det skall ske en övergång från grundskola till gymnasieskola. Detta eftersom staten kräver att en persons riktiga uppgifter

¹⁷⁵ Telefonintervju, Skola A, 2017-04-12, Malmö, Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö, Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö, Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö

¹⁷⁶ Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö, Telefonintervju, Skola A, 2017-04-12, Malmö, Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö, Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö, Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö

skall stå på betyget. Sålunda krävs det att en papperslös elev med uppgifter antingen riskerar att avslöja sin identitet för att kunna uppnå en likvärdighet vid denna övergång. Däremot finns det en kontinuerlig svårighet för papperslösa elever utan identitetshandling att uppnå denna rättighet eftersom eleven saknar dokumentation om sig själv vilket leder till en svårighet att utfärda ett betyg med elevens riktiga uppgifter. Med andra ord finns det en bestående svårighet att uppnå en likvärdighet för denna målgrupp av elever. Detta kan liknas med Nussbaums teori såtillvida att denna omständighet varken är något som skolorna eller kommunen kan råda över på grund av att det är struktur som är uppbyggd på nationell nivå.

Nielsen konstaterade i sin avhandling att även om det har skett en utveckling av välfärden där även papperslösa personer till viss del blir inkluderade så påpekade hon att strukturerna av medborgarskapet fortfarande kan finnas kvar. Detta kan konstateras vara överensstämmande gällande principen om betyg vid en övergång av gymnasiet. Förutom detta verkar strukturen om medborgarskapet i övrigt vara något som inte finns bland skolorna eller kommunen i sig. Problemen med svårigheterna att uppnå en likvärdig utbildning till mesta dels vara grundade i något annat än medborgarskapets betydelse i och med att skola A uppnår alla kriterier om en likvärdig utbildning.¹⁷⁷

Till viss del verkar problemet vara grundat i, med en parallell till Nussbaum, avsaknad av kunskap från skolor såtillvida är det är några av dem som vid ett flertal tillfällen inte vet hur man exempelvis skall hantera papperslösa barns rätt till modersmål, studiehandledning och skolskjuts. Till skillnad från detta uppnår att skola A en likvärdighet inom alla punkter men inte de resterande skolorna. Samtidigt poängterar skola B och D att det är en svårighet att ge papperslösa elever modersmål och studiehandledning på grund av att man måste redovisa uppgifter. I kontrast till det bör deras uppfattning om denna svårighet inte vara något problem eftersom skola A erbjuder sina papperslösa elever både studiehandledning och modersmål. Av den orsaken bör problemet vara inte vara baserat på en svårighet med skyddade uppgifter eller medborgarskap som tidigare konstaterat utan snarare en avsaknad kunskap hos skolorna. Således kan vi se att det finns ett behov av en fortbildning bland skolorna. Med detta sagt kan vi även konstatera att den stora erfarenhet som Anders Rubin påpekade att Malmö stads skolor hade är överensstämmande med skola A eftersom de har lyckats uppfylla alla kriterier om en likvärdig utbildning men inte de resterande skolorna.

¹⁷⁷ Nielsen, Amanda, *challenging rightlessness*, 2016, No, 239/ 2016, Linnéuniversitet Press, S.169

Den bristande kunskapen hos skolorna kan föreligga i att kommunen inte ger tillräckligt med stöd till skolorna för hur man skall hantera papperslösa elever med liknelse till Nussbaum. Till skillnad från detta poängterade Anders Rubin i intervjun att Malmö stad är duktiga på att stötta sina rektorer och skolor om att ge dem det stöd som är nödvändigt. Rubin framhävde exempelvis: ”Vi har en fördel av vår stads storlek vilket gör att vi kan stötta våra rektorer och andra att faktiskt följa rutiner och göra som lagstiftaren säger och utveckla verksamheten, forskning, centrala erfarenheter. Så att det är vår stora fördel.” Sålunda, kanske problemet är, med liknelse till Nussbaum, grundat i bristande kommunikation bland skolorna och kommunen och inte i bristfälligt stöd från kommunen. Hur som helst ser vi ett behov av förbättrad kunskapsutveckling bland skolorna så att de papperslösa eleverna kan få rätten till en likvärdig utbildning uppfylld.¹⁷⁸

Som tidigare påpekats av författarna i *Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever* kan avsaknad av riktlinjer resultera i en instabilitet såtillvida att vissa skolor kan vara väldigt duktiga på att ta sig an papperslösa elevers skolgång medan andra kan vara mindre bra på det. Denna ståndpunkt är något som är överensstämmande med skolorna i detta fall, alltså att kvalitén på en likvärdig utbildning kan variera. Skola A uppfyller alla kriterier om en likvärdig utbildning. Skola B kan uppfylla alla kriterier och likaså Skola C förutom skolskjuts om det är under rätta förutsättningar. Till skillnad från detta nämner inte skola D hur de skulle kunna uppfylla modersmålsundervisning och studiehandledning som skola B och C. Detta tyder på att det finns en instabilitet och en obalans bland skolorna. Alltså att en papperslös elev kan få olika bra förutsättning till en likvärdig utbildning beroende på vilken skola de hamnar på. För att tydliggöra kan anledningen till att man inte uppnår en likvärdig utbildning till viss del vara grundat i bristande riktlinjer som författarna i rapporter poängterar. Följaktligen kanske det därmed finns ett behov att utfärda nationella eller kommunala riktlinjer.¹⁷⁹

Sammanfattningsvis för att besvara frågan *I vilken grad uppfyller de olika skolorna inom Malmö stad en likvärdig utbildning för papperslösa elever i praktiken?* är en likvärdig utbildning inom alla kriterier i praktiken för papperslösa elever bland skolorna ännu inte uppfyllt. Problemet är inte grundat i principen om ett medborgarskap. Till skillnad från detta

¹⁷⁸ Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö

¹⁷⁹ Clerck De Helene Marie-Lou, Mahieu Paul, Ryngaert Julie, Timmerman Christiane Vandenhole Wouter, Verhoeven Marie och Wiart de Carton Estelle, *Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?* 2011, International Journals of Children's Rights 19, Martinus, Nijhoff, Publishers, S.632-633

kan situationen förbättras med alternativt, förbättrad kunskap, ökad kommunikation mellan skolorna och möjligtvis ett utfärdande av riktlinjer för att därigenom förbättra ståndpunkten om en likvärdig utbildning för papperslösa barn.

4.3 Vilka utmaningar ställs Malmö stad och skolorna inför med papperslösa barns rätt till utbildning och vilken påverkan har det?

I detta avsnitt skall vi diskutera de utmaningar som skolorna upplever med papperslösa elevers skolgång. Med detta sagt blir frågeställningen *Vilka utmaningar ställs Malmö stad och inför med papperslösa barns rätt till utbildning och vilken påverkan har det?* besvarad.

Skola A poängterar att elevernas vårdnadshavare kan vara den svåraste utmaningen. Skola A förklarar att elevernas vårdnadshavare kan vara ett hinder för att en elev inte fullföljer skolan eller inte tar del av utvecklingssamtal. Skola A betonade att detta problem finns på grund av att vissa föräldrar inte har samma värdering om utbildning som skola A själva. Denna ståndpunkt är dock inte bara unik för papperslösa elever utan även för andra elever.¹⁸⁰

Skola B framhäver att den svåraste utmaningen med papperslösa elever är hur olika lagar kan kollidera på så sätt att eleven både skall ha rätt till utbildning samtidigt som man skall meddela att man har papperslösa elever på sin skola. Till skillnad från detta finns det inget ansvar att anmäla papperslösa elever eftersom underrättelseskyldigheten är upphävd.¹⁸¹ Utifrån detta kan vi konstatera att det finns ett behov att fortbilda sig om vad som faktiskt gäller eftersom skola B ger ett intryck av att de inte har en korrekt uppfattning om situationen.¹⁸²

Skola D tror att den största utmaningen skulle vara att ge papperslösa elever rätt till modersmålsundervisning och studiehandledning vilket vi tidigare har diskuterat.¹⁸³

Skola C indikerar att den största utmaningen är att inte veta hur länge en papperslös elev befinner sig på skolan. Skola C förklarar att det kan försvåra skolans arbete med att ge eleven

¹⁸⁰ Telefonintervju, Skola A, 2017-04-12, Malmö

¹⁸¹ Regeringen proposition, *Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd*, 2012, Stockholm, S.27 - 29

¹⁸² Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö

¹⁸³ Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö

det stöd som behövs. Detta faktum understryker även Anders Rubin, alltså att det finns flera skolor inom Malmö stad som uttrycker en frustration om att det finns en stor förflyttning bland de papperslösa eleverna vilket kan försvåra skolornas arbete i att ge dem den utbildning som de behöver.¹⁸⁴

Gällande lagförändringens påverkan om extra insatser är skolorna överens om att tillståndet i stort sätt är oförändrad. Exempelvis säger skola C: *”Nä det tycker jag inte. Det tillhör ju vårt uppdrag tänker jag.”* Skola A markerar: *”Denna lagändring har inte alls påverkat oss. Vi har alltid jobbat på detta sätt, med alla elevers rätt till en likvärdig utbildning.”* Skola D betonar: *”Nä inte mer än om vi hade tagit emot ett vanligt barn om jag uttrycker mig så.”* Mot den bakgrunden är det väldigt positivt att skolorna inte upplever att papperslösa elevers rätt till utbildning som någon arbetsbörda.¹⁸⁵

Utöver detta framhäver Anders Rubin att kommunen får signaler från skol – och förskoleverksamheten om att antalet papperslösa elever ökar. Den problematik som Rubin poängterar är att man inte får statligt bidrag vilket i sin tur kan resultera i att kommunen måste dra ner på andra verksamheter. En lösning på det som Rubin markera, skulle kunna vara det nationella bidrag som man kan söka hos skolverket vilket är specialiserat som en ersättning för kommuner som tar emot papperslösa barn. Vidare, skulle det kunna bidra till att papperslösa elevers rätt till utbildning inte behöver inverka på andra verksamheter i så stor utsträckning.¹⁸⁶

Fortsättningsvis har Malmö stad släppt ansvaret på rektorerna vilket betyder att de kan bestämma om de vill ta emot papperslösa elever eller inte.¹⁸⁷ Trots denna bestämmelse så tar skolorna som är med i denna studie emot papperslösa elever. Exempelvis menar skola B att bestämmelsen är en god åtgärd för att även låta de människor som inte har en identitetshandling få chansen till en utbildning.¹⁸⁸ Till skillnad från detta menar skola C att man borde ha ett enhetligt beslut i Malmö om att man skall ta emot papperslösa elever.¹⁸⁹

¹⁸⁴ Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö, Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö

¹⁸⁵ Telefonintervju, Skola A, 2017-04-12, Malmö, Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö, Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö, Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö

¹⁸⁶ Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö och Skolverket, *Stadsbidrag för utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd*, Stadsbidragsenheten, senast granskad: 2017-02-16

¹⁸⁷ Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Telefonintervju, Skola A, 2017-04-12, Malmö, Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö, Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö, Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö

¹⁸⁸ Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö

¹⁸⁹ Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö

Utöver det framhåller Anders Rubin att detta beslut inte är något problem eftersom den rektor som inte tar emot papperslösa elever skulle få sparken eftersom den personen skulle agera i strid med lagen. Samtidigt som det betonar Rubin att Malmö stad har en tillräcklig kapacitet för att förklara för sina rektorer och skolor om vilka lagar och regler som skall följas. Med ovan visat kanske det inte behövs ett enhetligt beslut inom Malmö stad.¹⁹⁰

Utifrån kapacitetsteorin kan vi konstatera att en yttre omständighet som kan försvåra en papperslös elevs rätt till utbildning är bland annat deras vårdnadshavare och deras förflyttning. Papperslösa familjer förflyttar sig mycket på grund av att det finns en ständig risk för att de kan bli deporterade ur landet av polisen. Av den anledningen är det många familjer som gör allt i sin makt för att gömma sig ifrån polisen. Med detta sagt kan man ur kapacitetsteorin tolka att deras illegala uppehåll i landet påverkar elevernas utbildning på ett negativt sätt. Sålunda har medborgarskapet en betydelse eftersom hade de vistats i Sverige med tillstånd så hade de kunnat vara på en och samma skola hela tiden utan att ha risken att bli utvisade av polisen.¹⁹¹

För att sammanfattningsvis besvara frågeställning: *Vilka utmaningar ställs Malmö stad och skolorna inför med papperslösa barns rätt till utbildning och vilken påverkan har det?* De utmaningar som finns med att fastställa papperslösa barns rätt till skolgång är elevernas vårdnadshavare och deras förflyttning. Denna förflyttning ses som en utmaning bland många skolor enligt Rubin eftersom eleverna inte alltid får den hjälp som de behöver. Utöver det har reformen om papperslösa elevers rätt till utbildning inte påverkat skolorna, tillståndet är oförändrat. Till skillnad från detta poängterar Anders Rubin att lagen i övrigt komma att påverka andra verksamhet. Däremot kan detta till viss del lösas med det nationella bidraget som man kan söka hos skolverket. Lagen har alltså inte inverkat på skolorna enskilt men kan komma att påverka kommunen i stort. Principen om att rektorer har självbestämmelse är inte något som har påverkat papperslösa elevers rätt till utbildning inom de skolorna som har varit med i denna studie.

¹⁹⁰ Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö, Telefonintervju, Skola A, 2017-04-12, Malmö, Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö, Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö, Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03, Malmö,

¹⁹¹ Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm, Stockholm, S.12

4.4 Diskussion

Man kan man utifrån kapacitetsteorin konstatera att lagen om en likvärdig utbildning är uppfylld på vissa fronter men inte på andra i praktiken. Det finns en del frågetecken bland skolorna för huruvida papperslösa elevers rätt till modersmål, studiehandledning och skolskjuts skall hanteras. Av det skälet ser vi ett behov av utökad erfarenhet och kunskap bland skolorna för att på så vis öka möjligheten att uppnå en likvärdig utbildning för papperslösa elever. Vi kan även fastställa att den uppfattning som Anders Rubin har gällande att det finns en stor erfarenhet inom Malmö stad angående hur man skall ta sig an papperslösa elever inte är överensstämmande med skolorna i studien förutom skola A.

Kunskapsluckorna som finns hos skolorna kan bland annat bero på bristande riktlinjer. Som tidigare nämnts, följer Malmö stad samma riktlinjer och rutiner för papperslösa elever som för andra elever förutom principen om *skyddade personuppgifter* vilket även inkluderar folkbokförda elever med skyddad identitet. Det finns alltså ingen enskild handlingsplan för papperslösa elever, varken i Malmö eller nationellt sätt. Kunskapsluckorna kan också vara grundat i bristande kommunikation mellan kommunen och skolorna. För att öka chansen att uppnå en likvärdig utbildning bör kommunikation mellan kommunen och skolorna förbättras eller ett utfärdande av riktlinjer skapas.

Av den anledningen har medborgarskapet å ena sidan inte en betydelse för att uppfylla kriterierna om en likvärdig utbildning eftersom skola A uppfyller alla grunder för en likvärdig utbildning. Således har det visat sig att problemet är grundat i något annat som exempelvis bristande kommunikation eller bristande riktlinjer. Å andra sidan kan medborgarskapet ha en roll såtillvida att papperslösa personers illegala uppehåll i landet leder till stor förflyttning vilket i sin tur påverkar elevernas skolgång negativt. Detta kan i sin tur leda till en svårighet bland skolorna att uppfylla kriterierna om en likvärdig utbildning. Dessutom har medborgarskapet en roll vid övergången till gymnasieskola från grundskola på grund av att en elevs riktiga namn måste stå på betyget. Utöver det är riktlinjen om skyddade uppgifter till för papperslösa elever på grund av att medborgarskapet har en innebörd.

Amanda Nielsens konstaterade i sin avhandling att även fast det har skett en öppning av välfärden så kan medborgarskapets struktur fortfarande finnas kvar vilket är något vi kan påvisa genom ovan förklarar. I övrigt är principen om medborgarskapet inte det som i huvudsak påverkar uppfyllandet av en likvärdig utbildning. Följaktligen finns en del av

medborgarskapets strukturer kvar hos skolorna samtidigt som den å andra sidan inte gör det eftersom problemen till en likvärdig utbildning har visat på att det kan vara grundat i andra orsaker.

Ytterligare skall det också tilläggas att skolornas speciallösningar som vid betyg och vid skyddandet av elevens identitet möjliggör en likvärdig utbildning. Därför bör skolornas åtskillnad av papperslösa elever i förhållande till andra elever inte ses som något negativt utan som något positivt.

I övrigt har denna studie visat på att lagen inte har påverkat skolorna men att den kan komma att påverka kommunen ekonomiskt. I motsättning till detta bör den ekonomiska bördan delvis kunna lösas med det statliga bidraget som finns att söka hos skolverket. Utifrån detta är förhoppningen att denna studie kan visa på att även andra länder kan följa Sveriges och Malmös fotspår. Alltså att det finns en möjlighet att uppnå en likvärdig utbildning även för de personer som saknar ett medborgarskap och att det inte behöver kräva någon enskild specifik arbetsbörda för skolorna.

Malmö kan ses vara på framkant gällande lagen om papperslösa barns rätt till utbildning vilket även Anna Lundberg poängterar i sin artikel *Education as Hospitality*. Sveriges utveckling kan exempelvis jämföras med Malaysia där de papperslösa barnen inte alls hade några rättigheter vilket författarna i *Right to Education for Irregular Migrant Children in Malaysia; A Comparative Analysis* förklarar. De papperslösa barnen i Sverige var i samma tillstånd som de malaysiska barnen innan lagförändring 2013. Sålunda har det fram tills idag skett en god utveckling i Sverige. Sålunda är det kanske fler länder som följer Sveriges utveckling. Förändringen behöver inte gå snabbt men den kan ske sakta men säkert som den har gjort i Kanada som konstaterat i *Invisible students: Institutional invisibility and access to education for undocumented children*. Författarna framhäver i artikeln att till en början är papperslösa elever inte inkluderade i lagen men efter hand får papperslösa elever indirekt rätten till utbildning trots att det inte står bokstavligt uttalat i lagen. Detta är ett steg i rätt riktning i en öppning av välfärden precis som det har skett i Belgien och i Sverige vilket fastställs i artikeln *Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever* och i Amanda Nielsens avhandling.

Denna studie har bidragit till något väldigt nytt inom Sveriges forskningsfält. Det har genom tidigare forskning av Amanda Nielsen och Anna Lundberg blivit konstaterat de förändringar

som har skett för papperslösa elever. Till skillnad mot detta har det aldrig forskats kring hur lagen praktiseras och uppfylls i verkligheten bland enskilda skolor. Således påminner denna uppsats väldigt mycket om artikeln *Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?* men min forskning är inte alls lika stor som deras. På så sätt är förhoppningen att denna explorativa studie fyller en del av forskningsluckan i Sverige. Däremot varar det dock inte länge till förens Anna Lundberg tillför ännu mer forskning till området om papperslösa barns rättigheter som just nu är pågående.

Vidare kan man fråga sig vem som skall ha skyldigheten att uppfylla lagen om en likvärdig utbildning? Författarna i rapporten *Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?* påpekar att det finns en del nackdelar med att inte utfärda riktlinjer eftersom det kan skapa en instabilitet för kvalitén på utbildningen för papperslösa elever vilket har visat sig vara överensstämmande med de skolor som har varit med i denna studie. I motsättning till det ser staten det som positivt att följa samma riktlinjer och rutiner för papperslösa personer och ha andra rutiner i de avseenden där papperslösa elever skiljer sig åt vilket är något Malmö stad tillämpar. Sålunda kan man därför fråga sig om det verkligen är en god idé att *inte* ha en specifik handlingsplan för papperslösa elever då en avsaknad av riktlinjer och rutiner för specifikt papperslösa elever kan skapa en ojämlikhet. Med detta i åtanke kan man därför ställa sig frågan vem som har ansvaret att förbättra situationen i Malmö om en likvärdig utbildning och om man skall utfärda riktlinjer, vem som iså fall skall ha ansvaret, kommunen eller staten? Eller finns det en balans däremellan?

Staten lagt ansvaret på att kommunerna själva skall uppfylla lagen. Till skillnad från detta menar Martha Nussbaum är det staten som är den största skyldighetsbäraren.¹⁹² Med anledning av denna fundering hade därmed det varit intressant att i en fortsatt studie undersöka hur ansvarsmodellen inom olika sektorer ser ut för papperslösa barn med Iris Young ansvars- och skyldighetsmodell.¹⁹³ Utöver det, hade det också varit intressant att utöka studien till andra kommuner och kanske till och med till papperslösa elever och familjer. Sålunda hade det alltså varit spännande att genomföra en studie som påminner om

¹⁹² Nussbaum, Martha C, *Creating capabilities: the human development approach*, 2013, Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Mass, New ed, S.33

¹⁹³ Young, I. M, *Globala Utmaningar: krig, självbestämmer och global rättvisa*, 2009, Hägersten: Tankekraft Förlag och Young, I. M. *Att kasta tjejkast*, 2000, Stockholm: Atlas.

Sammanfattning

Syftet med detta arbete var att undersöka hur väl de olika skolor inom Malmö stad uppfyllde papperslösa elevers rätt till en likvärdig utbildning i praktiken. För att avgöra hur väl skolorna uppfyllde en likvärdig utbildning använde jag mig av skolverkets och regeringens principer om vad en likvärdig utbildning innebär. Igenom Martha Nussbaums kapacitetsteori kartlagde jag hur väl skolorna tillgodosedde en likvärdig utbildning. En annan del av syftet var även att undersöka om medborgarskapet hade någon inverkan på uppfyllandet av lagen och för att belysa det använde jag mig utav Hanna Arendts teori.

För att vidare uppfylla syftet använde jag mig utav följande fyra frågeställningar:

- Vilka riktlinjer och rutiner följer Malmö stad för att verkställa papperslösa elevers rätt till en likvärdig utbildning?

Malmö stad följer samma riktlinjer och rutiner för papperslösa elever som för andra elever. I det avseende papperslösa skiljer sig åt ifrån andra elever använder man riktlinjen om skyddade personuppgifter men den riktlinjen gäller även för folkbokförda elever med skyddad identitet. Med detta sagt finns det ingen kommunal eller nationell handlingsplan för specifikt papperslösa elever.

- På vilket sätt har principen om medborgarskapet en betydelse för papperslösa elevers rätt till en likvärdig utbildning?

Medborgarskapet har en betydelse när det gäller en övergång mellan grundskola och gymnasieskola när det gäller papperslösa elever. Medborgarskapet har en roll för att uppfylla en likvärdig utbildning såtillvida att deras illegala uppehåll i landet leder till stor förflyttning vilket i sin tur påverkar deras skolgång negativt. Slutligen har medborgarskapet också en

betydelse när det gäller riktlinjen om skyddade uppgifter eftersom papperslösa elever appliceras under denna princip för att det skall kunna bli praktiskt möjligt för dem att gå i skolan trots deras illegala uppehåll i landet.

- I vilken grad uppfyller de olika skolorna inom Malmö stad en likvärdig utbildning för papperslösa elever i praktiken?

Skola A är den skola som uppfyller alla kriterier för en likvärdig utbildning. I motsättning uppnår de andra skolorna en likvärdig utbildning inom vissa kriterier men inte inom andra. Det som är specifikt bristande är modersmålsundervisning, studiehandledning på modersmål och skolskjuts. Orsaken till att skolorna inte uppfyller en likvärdig utbildning kan bland annat föreligga i bristande kunskap, riktlinjer och kommunikation mellan skolorna och kommunen.

- Vilka utmaningar ställs Malmö stad och skolorna inför med papperslösa barns rätt till utbildning och vilken påverkan har det?

De specifika utmaningar som kan finnas gällande papperslösa barns skolgång är att många papperslösa familjer flyttar runt och byter skola ofta vilket kan skapa en svårighet för skolorna att ge eleverna det stöd och utbildning som de behöver. I övrigt kan reformen om papperslösa barns rätt till utbildning komma att påverka Malmö kommun ekonomiskt negativt trots detta borde problemet delvis kunna lösas med skolverkets statliga bidrag. De enskilda skolorna har däremot inte blivit påverkade av lagen.

Referenser

Intervjuer

Telefonintervju, Anders Rubin, 2017-05-03, Malmö (Bilaga 2 och 3)

Telefonintervju, Skola A, 2017-04-12, Malmö (Bilaga 1 och 4)

Telefonintervju, Skola B, 2017-04-27, Malmö (Bilaga 1 och 5)

Telefonintervju, Skola C, 2017-05-02, Malmö (Bilaga 2 och 6)

Telefonintervju, Skola D, 2017-05-03 (Bilaga 2 och 7)

Litteratur

Arendt, Hannah, *Origins of Totalitarianism* 1951, The world Publishing Company, Ohio, USA

Bergström Görn, Boréus Kristina, *Textens mening och makt*, 2012, Tredje upplagan, Studentlitteratur AB, Lund

Dalen Monica, *Intervju som metod*, andra upplagan, 2015, Gleerups Utbildning AB, Oslo

Nussbaum, Martha C, *Creating capabilities: the human development approach*, 2013, Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Mass, New ed,

Saldana, Johnny, *The Coding Manual for Qualitative Researchers*, 2013, Second Edition, Sage Publications Ltd, London

Young, I. M, *Globala Utmaningar: krig, självbestämmelser och global rättvisa*, 2009, Hägersten: Tankekraft Förlag

Young, I. M. *Att kasta tjejkast*, 2000, Stockholm: Atlas.

Tidigare forskning

Clerck De Helene Marie-Lou, Mahieu Paul, Ryngaert Julie, Timmerman Christiane Vandenhole Wouter, Verhoeven Marie och Wiart de Carton Estelle, *Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?* 2011, International Journals of Children's Rights 19, Martinus, Nijhoff, Publishers,

Lundberg, Anna och Strange Michael, *Education as Hospitality*, 2014, Peace Review: A Journal of Social Justice

Meloni Francesca, Rousseau Cécile, Ricard-Guay Alexandra and Hanley Jill, *Invisible students: Insitutional invisibility and aces to edcuation for undocumented children*, 2017, International Journal of Migration, Health and Social Care, Vol. 13

M, Makhtar, K.N Asari,. och M.L, Mohd Yusob, *Right to Education for Irregular Migrant Children in Malaysia; A Comparative Analysis*, 2015, Pertanika Journals, Social Science and Humanities

Nielsen, Amanda, 2016 Nielsen, Amanda, *challenging rightlessness*, 2016, No, 239/, Linnéuniversitet Press

Rapporter

Lunds universitet, Avdelning för mänskliga rättigheter, *Att skriva uppsats i mänskliga rättigheter*, 2017,

Regeringens proposition, *Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd*, 2012, Stockholm

Skolverket, *Elever som är papperslösa – rätt till en likvärdig utbildning*, 2015, Stockholm

Skolinspektionen, *Utbildning för asylsökande barn och barn som vistas i landet utan tillstånd*, 2015

Unesco, *Teaching and learning: achieving quality for all*, EFA Global Monitoring Report, 2013 – 2014 Published in 2014 by the United Nations Educational,Scientific and Cultural Organization

Elektroniska källor

Globala målen – För en hållbar utveckling, UNDP i Sverige, *Säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla*, <http://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-4-sakerstalla-god-undervisning/> (hämtad: 2017-04-20)

Libiris, Nationella bibliotekssystem, *uppsök – examensarbete och uppsatser i fulltext*, <http://uppsok.libris.kb.se/sru/uppsok> (hämtad 2017-05-19)

Lundberg, Anna, *En akademisk kvart – Anna Lundberg: Papperslösa ungdomar*, 2012, Malmö, <https://vimeo.com/52987436> , (hämtad: 2017-05-01)

Lundberg Anna, Malmö högskola, blogg, *Undocumented children's rights claims*, <https://blogg.mah.se/undocumentedmigrants/author/imanlu/> (hämtad: 2017-05-01)

Malmö stad, Särskilt stöd, *Studiehandledning på modersmål*, <http://malmo.se/Forskola--utbildning/Grundskola/Stod-och-service/Sarskilt-stod/Studiehandledning-pa-modersmal.html> (hämtad: 2017-05-10)

Malmö stad, Grundskola och förskoleklass, *Modersmål*, <http://malmo.se/Forskola--utbildning/Grundskola/Grundskolor-och-forskoleklass/Modersmal.html> (hämtad: 2017-05-10)

Malmö stad, *Grundskolenämndens riktlinjer för arbetet med nyanlända elever i Malmö stads grundskolor*, 2016, <https://komin.malmo.se/download/18.4954288615727a36b9410904/1473922328995/Grundskolen%C3%A4mndens+riktlinjer+f%C3%B6r+arbetet+med+nyanl%C3%A4nda+elever.pdf>, (hämtad: 2017-05-01)

Malmö stad, grundskoleförvaltningen, *Hantering av elever med skyddade uppgifter och papperslösa elever i Malmö stads elevsystem*, <https://komin.malmo.se/download/18.14b1bf30158243846c8225e/1478089831794/Hantering+av+elever+med+skyddade+personuppgifter+och+pappersl%C3%B6sa+elever+i+Malm%C3%B6+stads+elevsystem.pdf> (hämtad: 2017-04-10)

Malmö stad, *kommunalråd*, <http://malmo.se/Kommun--politik/Politiker-och-beslut/Kommunalrad.html> (hämtad: 2017-05-21)

Skolverket, *Frånvaro och ledighet*, april 2013, https://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.179911!/Mer%20om%20Fr%C3%A5nvaro%20och%20ledighetRevPdf.pdf, (hämtad: 2017-04-28)

Skolverket, *Skolplikt och rätt till utbildning*, februari 2012, https://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.148939!/Skolplikt%20och%20r%C3%A4tt%20till%20utbildning%2020302.pdf (hämtad: 2017-05-01)

Skolverket, *Stadsbidrag för utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd*, Stadsbidragsenheten, senast granskad: 2017-02-16, <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statsbidrag/grundskole-och-gymnasi utbildning/papperslosa-barn-1.203490> (hämtad:2017-05-26)

Skollagen

Skollagen, kapitel 2, stycke 9 – 10

Skollagen, kapitel 3, stycke 12

Skollagen, kapitel 3, stycke 14

Skollagen, kapitel 5, stycke 5

Bilagor

Bilaga 1) Intervjufrågorna till grundskolorna

1. Om ni skulle ta emot ett papperslöst barn, vilka riktlinjer skulle ni då följa?
2. Vad innebär dessa riktlinjer iså fall?
3. Har ni som skola, en särskild handlingsplan om det skulle förekomma papperslösa elever på skolan?
4. När det gäller papperslösas identitet och utsatthet, hur arbetar ni då som skola för att göra den så trygg som möjligt?
5. Enligt skollagen från 1 januari 2016, så skall man inom två månader från det att ett nyanlämt barn kommit till skolan kartlägga barnets tidigare kunskaper, hur har detta fungerat för er?
6. Får papperslösa elever betyg och utvecklingssamtal som vilket annat barn som helst?
7. Får en papperslös elev i samma mån som ett annat barn det extra stöd och anpassningar som krävs för att uppnå de krav som läroplanen kräver?
8. Får eleven rätt till modersmålsundervisning?
9. Får eleven rätt till studiehundledning på sitt modersmål?
10. Får eleven rätt till elevhälsa?
11. Får eleven rätt till skolskjuts om det behövs?
12. Vad är den största utmaningen för att ge papperslösas barn rätt till en likvärdig utbildning?
13. Hur upplever du som rektor att denna reform, alltså papperslösas barns rätt till utbildning har påverkat er som skola? Exempelvis, arbetsbörda, extra insatser, ekonomiskt?
14. Upplever du som rektor att det har uppstått några interna konflikter på grund av denna reform, exempelvis anmälningsplikt, eller rädsla av att en papperslös elevs uppgifter läcker ut?
15. I och med att Malmö stad har släppt ansvaret till er rektorer, att det är upp till er att bestämma om ni vill ta emot papperslösa elever eller inte -Hur upplever du detta

Bilaga 2) Intervjufrågor till Anders Rubin

1. Hur arbetar Malmö stad för att uppfylla papperslösas elevers rätt till utbildning?
2. På vilket sätt fastställer Malmö stad papperslösas barns rätt till utbildning?
3. Vilka riktlinjer följer Malmö stad att uppfylla papperslösas elevs rätt till en likvärdig utbildning?
4. Skolverket poängterar att i sin rapport att det kan vara en god idé att utveckla riktlinjer i de avseenden där papperslösa skiljer sig åt. Varför väljer Malmö stad att inte utfärda specifika riktlinjer när det gäller papperslösa?
5. Vilka förutsättningar har Malmö stad för att ge papperslösa barn till en likvärdig utbildning?
6. Vad är de största utmaningarna för Malmö stad när det gäller att uppnå en likvärdig utbildning för papperslösa barn?
7. På vilket sätt har lagförändring påverkat Malmö stad?
8. Varför valde Malmö stad att genomföra reformen om att lägga ansvaret på rektorerna, gällande, så att de själva kan bestämma om de vill ta emot ett papperslöst barn eller inte?
9. Tror ni den att lagen om en likvärdig utbildning uppfylls genom detta arbetssätt?
10. Vad anser ni är nackdelar/fördelar med denna fastställning?
11. Hur ser förutsättningarna ut för Malmö stad när det gäller att stötta de olika skolorna exempelvis gällande kompetensutveckling?
12. Finns det någon samverkan/samordnare i Malmö stad när gäller papperslösa elever?

Kodscheman av intervjuerna

Bilaga 3) Intervju med Anders Rubin

		Intervju med Anders Rubin
Tema 1	Vilka riktlinjer följer/på vilket sätt man arbetar för att tillgodose papperslösas barns rätt till en likvärdig utbildning.	Det finns ingen handlingsplan. Papperslösa elever behandlas utifrån samma riktlinjer och rutiner som andra elever förutom när det gäller principen om skyddade personuppgifter.
Tema 2	Vilka förutsättningar har man för att ge papperslösa barn en likvärdig utbildning.	Man behandlar papperslösa elever som vilka andra elever som helst.
Utmaningar för att fastställa en likvärdig utbildning		<p>Rubin uttrycker att det finns en frustration hos många skolor i Malmö stad vid att många papperslösa familjer flyttar runt. Detta kan försvåra skolornas arbete i att ge eleverna det stöd och utbildning som papperslösa elever kan behöva.</p> <p>Rubin framhäver också att skolorna skickar signaler om att antalet papperslösa ökar vilket kan skapa en ekonomisk påfrestning i kommunen.</p>

Bilaga 4) Skola A

		Skola A
Tema 1	Vilka riktlinjer följer/på vilket sätt man arbetar för att tillgodose papperslösas barns rätt till en likvärdig utbildning.	Det finns ingen handlingsplan. Papperslösa elever behandlas utifrån samma riktlinjer och rutiner som andra elever förutom när det gäller principen om skyddade personuppgifter. Man behandlar barnen precis som alla andra barn. Eleverna behandlas som om de har skolplikt.
Tema 3	Vilka förutsättningar har man för att ge papperslösa barn en likvärdig utbildning.	
Extra stöd som behövs		Ja
Betyg		Ja
Utvecklingssamtal		Ja
Modersmålsundervisning		Ja
Studiehandledning på modersmål		Ja
Elevhälsa		Ja
Skolskjuts		Ja
Kartläggning av kunskaper inom två månader efter ankomst		Ja
Svåraste utmaningen för att fastställa en likvärdig utbildning		Kontakt med vårdnadshavare. Det finns en del föräldrar/vuxna som har bristande kunskap om skola och på så vis inte värderar utbildning på samma sätt som skola A gör.
Tema 4	Lagens påverkan	Oförändrad. Skolan har arbetat mycket med nyanlända/papperslösa. Behandlar papperslösa barn precis som andra barn.

Bilaga 5) Skola B

		Skola B
Tema 1	Vilka riktlinjer följer/på vilket sätt man arbetar för att tillgodose papperslösas barns rätt till en likvärdig utbildning.	Det finns ingen handlingsplan. Papperslösa elever behandlas utifrån samma riktlinjer och rutiner som andra elever förutom när det gäller principen om skyddade personuppgifter. Skolan har uppsökande verksamhet och försöker få kontakt med de papperslösa barn som finns för att på så vis erbjuda dem skolgång. Utförandet utgår ifrån en muntlig handlingsplan.
Tema 3	Vilka förutsättningar har man för att ge papperslösa barn en likvärdig utbildning.	
Extra stöd som behövs		Ja och nej. Det finns begränsat utbud av modersmål och studiehundledning
Betyg		Ja
Utvecklingssamtal		Ja
Modersmålsundervisning		Ja och nej. Eleven kan få modersmålsundervisning om det finns andra elever som pratar samma språk som den papperslösa eleven på skolan med förutsättning att undervisningen sker på skolan.
Studiehundledning på modersmål		Ja och nej. Eleven kan få modersmålsundervisning om det finns andra elever som pratar samma språk som den papperslösa eleven på skolan med förutsättning att undervisningen sker på skolan.
Elevhälsa		Ja och nej. Man vågar inte vaccinera barn som man inte har uppgifter på.
Skolskjuts		Ja och nej. Barnen kan få busskort men inte tillgång till taxi.
Svåraste utmaningen för att fastställa en likvärdig utbildning		Skolan menar att den största utmaningen är principen om papperslöshet. Alltså att allting måste ske i hemlighet..
Tema 4	Lagens påverkan	Ingen märkvärdig påverkan förutom lite extra arbetsbörda.

Bilaga 6) Skola C

		Skola C
Tema 1	Vilka riktlinjer följer/på vilket sätt man arbetar för att tillgodose papperslösas barns rätt till en likvärdig utbildning.	Det finns ingen handlingsplan. Papperslösa elever behandlas utifrån samma riktlinjer och rutiner som andra elever förutom när det gäller principen om skyddade personuppgifter
Tema 3	Vilka förutsättningar har man för att ge papperslösa barn en likvärdig utbildning.	
Extra stöd som behövs		Ja och nej. Det är begränsat om eleven kan få modersmålsundervisning och studiehundledning.
Betyg		Ja
Utvecklingssamtal		Ja
Modersmålsundervisning		Skolan kan inte svara på frågan. Däremot kan eleven få modersmålsundervisning om eleven talar det språk som även modersmåls läraren på skolan gör.
Studiehundledning på modersmål		Skolan kan inte svara på frågan.
Elevhälsa		X
Skolskjuts		Skolan kan inte svara på frågan.
Svåraste utmaningen för att fastställa en likvärdig utbildning		
Tema 4	Lagens påverkan	Oförändrad.

Bilaga 7) Skola D

		Skola D
Tema 1	Vilka riktlinjer följer/på vilket sätt man arbetar för att tillgodose papperslösas barns rätt till en likvärdig utbildning.	Det finns ingen handlingsplan. Papperslösa elever behandlas utifrån samma riktlinjer och rutiner som andra elever förutom när det gäller principen om skyddade personuppgifter.
Tema 3	Vilka förutsättningar har man för att ge papperslösa barn en likvärdig utbildning.	
Extra stöd som behövs		Ja och nej. Det är begränsat om eleven kan få modersmålsundervisning och studiehandledning.
Betyg		Rektorn poängterar att det skulle bli svårt att ge eleverna betyg för att då skulle man vara tvungen att registrera dem.
Utvecklingssamtal		Ja
Modersmålsundervisning		Det skulle vara en utmaning att erbjuda modersmålsundervisning på grund av registrering.
Studiehandledning på modersmål		Det skulle vara en svårighet att erbjuda studiehandledningen på modersmål på grund av registrering.
Elevhälsa		Ja
Skolskjuts		Ja
Svåraste utmaningen för att fastställa en likvärdig utbildning		Hantering av studiehandledning och modersmål samt övergång till gymnasiet.
Tema 4	Lagens påverkan	Oförändrat. Dessutom menar rektorn att principen med att rektorn får bestämma själv är en god idé eftersom desto mindre personer som skall hantera papperslösa elevers uppgifter desto bättre.